

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

PROBLEMATIKA PŘIPRAVENOSTI SENIORŮ V OBLASTI OCHRANY
OBYVATELSTVA
Bakalářská práce

Autor: Michaela Nemravová
Vedoucí práce: doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.
Olomouc 2020

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Michaela Nemravová

Název bakalářské práce: Problematika připravenosti seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva

Pracoviště: Fakulta tělesné kultury, Ochrana obyvatelstva

Vedoucí práce: doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.

Rok obhajoby: 2020

Abstrakt: Bakalářská práce je zaměřena na problematiku připravenosti seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva. V první části je podrobně nahlédnuto do problematiky ochrany obyvatelstva a seniorů. V druhé části je popsáno dotazníkové šetření a jeho výsledky.

Klíčová slova: senior, ochrana obyvatelstva, integrovaný záchranný systém, mimořádná událost, linky tísňového volání, preventivně výchovná činnost seniorů

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Michaela Nemravová

Title of the master thesis: Issue of the preparedness of seniors in the area of population protection

Department: Faculty of Physical Culture, Population protection

Supervisor: doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.

The year of presentation: 2020

Abstract: Bachelor thesis deals with the issue of the preparedness of seniors in the area of population protection. The first part deals with the description of the issue of population protection and seniors. The second part describes the questionnaire survey and its results.

Keywords: seniors, population protection, integrated rescue system, extraordinary events, emergency telephone numbers, preventive educational activities of seniors

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod vedením doc. Ing. Jaromíra Nováka, CSc., uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 8. 4. 2020

Touhle cestou bych chtěla poděkovat doc. Ing. Jaromíru Novákovi, CSc. za pomoc a cenné rady, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Přehled poznatků.....	10
2.1	Stáří a stárnutí.....	10
2.1.1	Stáří.....	10
2.1.2	Proces stárnutí.....	10
2.1.3	Senior.....	10
2.1.4	Vztah ochrany obyvatelstva a seniorů.....	11
2.2	Přehled základních pojmů ochrany obyvatelstva.....	12
2.2.1	Ochrana obyvatelstva.....	12
2.2.2	Mimořádná událost.....	12
2.2.3	Integrovaný záchranný systém.....	12
2.2.4	Záchranné práce.....	12
2.2.5	Likvidační práce.....	12
2.2.6	Krizová situace.....	13
2.3	Základní právní předpisy vztahující se k ochraně obyvatelstva.....	13
2.3.1	Ústavní zákon 110/1998 Sb., o bezpečnosti České Republiky.....	13
2.3.2	Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.....	14
2.3.3	Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení.....	14
2.3.4	Zákon 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy.....	15
2.3.5	Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030..	15
2.3.6	Další související zákony k ochraně obyvatelstva.....	16
2.4	Úkoly ochrany obyvatelstva.....	17
2.4.1	Varování obyvatelstva.....	17
2.4.2	Individuální ochrana.....	18
2.4.3	Improvizovaná ochrana osob.....	19

2.4.4	Ukrytí osob.....	20
2.4.5	Evakuace	21
2.4.6	Nouzové přežití.....	23
2.5	Integrovaný záchranný systém	25
2.5.1	Základní složky integrovaného záchranného systému.....	25
2.5.2	Ostatní složky integrovaného záchranného systému	27
2.6	Mimořádné události.....	29
2.6.1	Přírodní (naturogenní) mimořádné události.....	30
2.6.2	Civilizační (antropogenní) mimořádné události	30
2.7	Linky tísňového volání	32
2.7.1	150 – Hasičský záchranný sbor ČR	32
2.7.2	155 – Zdravotnická záchranná služba.....	32
2.7.3	158 – Policie ČR	32
2.7.4	156 – Městská nebo obecní policie.....	33
2.7.5	112 – Jednotné evropské číslo tísňového volání.....	33
2.8	Preventivně výchovná činnost pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva ...	34
2.8.1	Projekt SenSen	35
3	Cíle a výzkumné otázky	36
3.1	Hlavní cíl	36
3.2	Dílčí cíle	36
3.3	Výzkumné otázky	36
3.4	Výzkumný vzorek.....	36
4	Metodika práce	37
5	Výsledky.....	38
5.1	Předpokládané výsledky	38
5.2	Vzor dotazníku	38
5.3	Charakteristika dotazníku	41

5.4	Výsledky dotazníku	43
6	Diskuze	59
6.1	Navrhovaná prevence	62
7	Závěr.....	63
8	Souhrn	64
9	Summary	65
10	Referenční seznam	66

1 Úvod

Tématem bakalářské práce je problematika připravenosti seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva. V dnešní době jsou lidé důchodového věku schopni zapojovat se do společenského života, kde se mohou setkat s různými typy mimořádných událostí. Nesmíme zapomínat na to, že generaci starších občanů se postupem času zhoršuje paměť, a tak je důležité, aby se senioři učili či si opakovali principy, úkoly a kroky, které jsou v problematice ochrany obyvatelstva důležité k ochraně životů, zdraví, majetku a životního prostředí.

V bakalářské práci se nejprve zaměřuji na základní pojmy týkající se stáří a ochrany obyvatelstva. Dále uvádím důležité zákony vztahující se k ochraně obyvatelstva. Následně jsou podrobně rozepsány úkoly ochrany obyvatelstva, integrovaný záchranný systém a mimořádné události. Poté jsou rozepsány linky tísňového volání a preventivně výchovná činnost pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva. V poslední části práce je seznámení s dotazníkovým šetřením a následně jeho popisem, vyhodnocením a návrhem prevence pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva.

2 Přehled poznatků

2.1 Stáří a stárnutí

Stáří a stárnutí provází životy všech živých organismů a je jeho přirozenou součástí. Ovšem stárnutí a stáří člověka, se na rozdíl od jiných živočichů projevuje psychickými, biologickými a sociálními změnami.

2.1.1 Stáří

Stáří je označováno jako poslední etapa vývoje člověka. Stáří je dáno věkem a můžeme jej dělit na:

- Kalendářní stáří-je určeno datem narození, tudíž je jednoznačně vymežitelné
- Biologické stáří-je posuzováno podle tělesných známek stárnutí
- Sociální stáří-je dáno kombinací několika změn sociálních rolí, potřeb, životního způsobu a ekonomického zajištění (Špatenková, 2013).

2.1.2 Proces stárnutí

Proces stárnutí můžeme definovat jako souhrn změn ve struktuře a funkcích organismu, které podmiňují jeho zvýšenou zranitelnost a pokles schopností a výkonnosti jedince a které kulminují ve stáří a následně ve smrti.

Stárnutí je tedy součet změn, kterým podléhá organismus v průběhu působení času. Tyto změny nastupují nesouměrně a u každého jedince individuálně, díky tomu stárnou funkce organismu nerovnoměrně. Stárnutí je ovlivňováno velkým počtem faktorů, jako jsou například: životní způsob a životospráva, genetické a dědičné dispozice, prodělané nemoci či adaptace jedince na životní změny a ztráty (Špatenková, 2013).

2.1.3 Senior

Definice pojmu senior není jednoznačně vymezena, ani v odborné literatuře či v našem právním systému. Pojem senior je označován jako synonymum starého člověka, který požívá starobní důchod. Statistická definice seniora podle věku není ani u nás v České republice ani ve světě jednotná. (Špatenková & Smékalová, 2015).

2.1.4 Vztah ochrany obyvatelstva a seniorů

V dnešní době se potýkáme s problematikou stárnutí populace. Je to dáno především prodlužováním věku dožití, který je díky stoupající kvalitě zdravotní péče a klesající porodností.

Senioři tvoří nejvíce ohroženou skupinu při mimořádných událostech. A to kvůli jejich snížené pohyblivosti či pomalejším vyhodnocovacím schopnostem. I tak můžeme na seniora pohlížet několika směry. Seniora můžeme brát jako soběstačného člověka, který je schopen se dnešní společnosti přizpůsobovat. V tomto případě může být při vzniku mimořádné události pro zasahující složky nápomocný. V dalším směru můžeme na seniory pohlížet jako na člověka, kterému se zhoršuje paměť i zdravotní stav, hůře si vzpomíná na čísla tísňového volání, anebo dělá věci, které vedou k ohrožení zdraví jeho či lidí v jeho okolí. V poslední řadě tu máme seniory, kteří se neobejdou bez dozoru a pomoci. Tato skupina seniorů se nachází v domovech pro seniory, kde mají potřebnou péči. Při vzniku mimořádné události, která se jich jakýmkoli způsobem dotýká, se touto skupinou seniorů zabývají složky IZS primárně.

2.2 Přehled základních pojmů ochrany obyvatelstva

V následujících podkapitolách uvádím základní pojmy ochrany obyvatelstva a jejich stručné definice. Protože je téma ochrany obyvatelstva rozsáhlé, je dobré znát význam těchto základních pojmů, které v mé bakalářské práci uvádím.

2.2.1 Ochrana obyvatelstva

Ochranou obyvatelstva se rozumí plnění úkolů civilní ochrany a to zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku (Richter, 2018; zákon č. 239/2000 Sb., § 2).

2.2.2 Mimořádná událost

Mimořádná událost představuje škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací (Richter, 2018; zákon č. 239/2000 Sb., § 2).

2.2.3 Integrovaný záchranný systém

Integrovaným záchranným systémem se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací (Richter, 2018; zákon č. 239/2000 Sb., § 2).

2.2.4 Záchranné práce

Záchrannými pracemi se rozumí činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin (Richter, 2018; zákon č. 239/2000 Sb., § 2).

2.2.5 Likvidační práce

Likvidační práce je činnost k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí (Richter, 2018; zákon č. 239/2000 Sb., § 2).

2.2.6 Krizová situace

Krizová situace je mimořádná událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu (Richter, 2018).

Výše uvedené základní pojmy jsou podstatné pro porozumění obsahu bakalářské práce a celé této problematice. Protože se má bakalářská práce zabývat o téma ochrany obyvatelstva, bylo nutné ochranu obyvatelstva definovat. Dalším pojmem, který by měl být pro začátek vysvětlen je mimořádná událost, protože ta nás bude provázet celou prací. Při mimořádné události je potřeba složek IZS, které pomáhají jak při přípravě na mimořádné události, tak i při provádění záchranných a likvidačních prací, které jsou zde také definovány. V poslední řadě je definován pojem krizová situace jakožto mimořádná událost, která nastává, pokud dojde k nebezpečí, při němž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu. Tyto základní pojmy týkající se ochrany obyvatelstva považuji za nejdůležitější. A to zejména z toho důvodu, že se s nimi můžeme potkávat dennodenně. Proto by měl každý z nás vědět, co který pojem znamená.

2.3 Základní právní předpisy vztahující se k ochraně obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva je v České republice právně upravována národními zákony a prováděcími předpisy. Veškerá legislativa týkající se ochrany obyvatelstva je pro činnost složek integrovaného záchranného systému velice důležitá. Bez platné legislativy by nebyly složky integrovaného záchranného systému možné řešit jakékoliv mimořádné události a krizové situace. Dále je legislativa nápomocná obyvatelstvu popsáním, jak se při mimořádných událostech či v krizových situacích chovat a jak dané situace zvládat.

2.3.1 Ústavní zákon 110/1998 Sb., o bezpečnosti České Republiky

Podle ústavního zákona 110/1998 Sb., o bezpečnosti České Republiky je povinností státu zajistit svrchovanost a územní celistvost České republiky, chránit její demokratické základy, dále chránit životy, zdraví a majetkové hodnoty obyvatelstva. Dále pojednává o fungování státu, pokud nastane nouzový stav, stav ohrožení státu nebo válečný stav. Podle tohoto zákona mají složky ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů a havarijních služeb zajišťovat bezpečnost (Ústavní zákon č. 110/1998 Sb.).

2.3.2 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému vymezuje integrovaný záchranný systém (dále jen IZS) a stanovuje složky IZS a jejich působnost. Dále stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů. Dále pojednává o použití integrovaného záchranného systému v přípravě na vznik mimořádné události (Zákon č. 239/2000Sb., § 1).

Základními složkami integrovaného záchranného systému jsou Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie ČR. Základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku MU, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě MU. Za tímto účelem rozmísťují své síly a prostředky po celém území ČR (Zákon č. 239/2000Sb., §4). Stálými orgány pro koordinaci složek IZS jsou operační a informační střediska IZS, kterými jsou operační střediska HZS kraje a operační a informační středisko generálního ředitelství hasičského záchranného sboru (Zákon č. 239/2000Sb. §5).

2.3.3 Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) v platném znění stanovuje působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením a při jejich řešení. Definuje krizové řízení jako souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s řešením krizové situace. Zákon stanovuje orgány krizového řízení, bezpečnostní radu kraje a bezpečnostní radu obce určené HZS kraje. Upravuje krizové plánování, práva a povinnosti právnických a fyzických osob a oblast kontrol, pokut a náhrad. Dále upravuje určování a ochranu evropské kritické infrastruktury, jehož narušení by mělo závažný dopad na bezpečnost nebo ekonomiku státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva či jejich zdraví (Zákon č. 240/2000 Sb., § 1).

2.3.4 Zákon 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

Zákon 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů v platném znění upravuje přípravu a přijetí hospodářských opatření pro krizové stavy. Stanovuje pravomoc vlády a správních úřadů při přípravě a přijetí hospodářských opatření a stanoví též práva a povinnosti právnických a fyzických osob. Hospodářským opatřením se podle tohoto zákona rozumí organizační, materiální nebo finanční opatření přijímané správním úřadem v krizových stavech pro zabezpečení nezbytné dodávky výrobků, prací a služeb, bez nichž nelze zajistit překonání krizových stavů. Systém hospodářských opatření pro krizové stavy zahrnuje systém nouzového hospodářství, systém hospodářské mobilizace, použití státních hmotných rezerv, výstavbu a údržbu infrastruktury a regulační opatření (Zákon č. 241/2000 Sb., § 1).

2.3.5 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 představuje klíčový dokument popisující systém ochrany obyvatelstva v celé jeho multiresortní šíři a komplexnosti. Dle koncepce ochrany obyvatelstva je výchova a vzdělávání ohroženo řadou vnějších vlivů. Mezi hlavní vlivy patří snižování finančních prostředků, snižování počtu personálu potřebného k zabezpečení činností a celkový náhled společnosti na problematiku. Významným vlivem, který by „narušil“ a zbrzdil vzdělávání a výchovu obyvatelstva, by bylo zrušení výuky problematiky na školách. Pro účely koncepce byla zpracována SWOT analýza, která definuje silné a slabé stránky tématu výchova a vzdělávání obyvatelstva, a také příležitosti a hrozby daného tématu. Koncepce určuje mezi strategické priority ochrany obyvatelstva širší zapojení občanů do systému OOB cestou zvýšení jejich schopnosti sebeochrany za využití informací a znalostí plošného a cíleného systému výchovy a přípravy. Motivem je optimalizovat a následně rozvíjet stav výchovy a vzdělávání tak, aby odpovídal aktuální identifikaci a dopadu hrozeb. Tím lze minimalizovat počet nepřipraveného obyvatelstva, což může přispět ke snižování ztrát na životech, zdraví osob, zvířat, majetku a životního prostředí. Celkově by zvýšení výchovy a vzdělávání vedlo například ke snižování finanční zátěži při řešení mimořádných událostí a krizových situací. Cílem koncepce je vytvořit funkční systém výchovy a vzdělávání postupující všemi stupni veřejné správy, s větším zapojením soukromého sektoru i samotného obyvatelstva. Výsledkem bude zvýšení schopností veřejnosti v oblasti sebeochrany a aktivního zapojení do řešení mimořádných

událostí a krizových situací na všech úrovních (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030; Doležel, Kyselák, Mika & Novák, 2014).

2.3.6 Další související zákony k ochraně obyvatelstva

Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií)

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 320/2015 Sb. o hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů

Zákon č. 273/2008 Sb. o policii České republiky

Zákon č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě (Doležel, Kyselák, Mika & Novák, 2014)

První čtyři zmíněné a krátce popsané zákony a koncepce jsou pro oblast ochrany obyvatelstva nejdůležitějšími. Protože mimořádných událostí existuje mnoho, bylo důležité vytvořit zákony, které se budou danou mimořádnou událostí zabývat. Ovšem aby byl zákon zcela funkční, je důležité, aby měla společnost vůli k jeho naplňování a zákony zcela respektovala.

2.4 Úkoly ochrany obyvatelstva

Pojem ochrana obyvatelstva je často používán pro označení určitého sdruženého (integrovaného) systému vztahů, vazeb a konkrétních opatření k ochraně obyvatelstva a jeho majetku v nejrůznějších situacích, kdy může dojít k jejich ohrožení negativními událostmi (Linhart, 2006).

Při každodenních událostech se jedná o úkoly, které plní složky integrovaného záchranného systému v rámci své profesní náplně a směřují tak k záchraně osob, jejich zdraví či majetku (Navrátil, 2006).

Hlavními úkoly ochrany obyvatelstva jsou varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva. Do kapitoly nouzového přežití můžeme zahrnout také prostředky individuální ochrany, které minimalizují dopady mimořádných událostí jak na životech a zdraví lidí, tak i na majetku obyvatelstva (Hylák & Pivovarník, 2016).

2.4.1 Varování obyvatelstva

Včasné varování obyvatelstva před možným ohrožením může zamezit poškození zdraví a ztrátám na životech, je tedy důležité, aby byla varovná informace předána včas a správně.

Varování obyvatelstva můžeme tedy definovat jako souhrn technických a organizačních opatření, která zabezpečují včasné předání varovné zprávy, orgány veřejné správy, na hrozící nebo již vzniklou mimořádnou událost (Doležel, Kyselák, Míka & Novák, 2014).

Varování zabezpečuje hasičský záchranný sbor kraje, orgány obce zajišťují připravenost obce na mimořádné události a podílejí se na ochraně obyvatelstva (Zákon č. 239/2000 Sb.).

Varovná informace může být charakterizovaná akusticky, verbálně nebo opticky. K varování a informování osob o hrozícím nebezpečí se využívá místních informačních systémů (obecní rozhlas) a sirén (Kratochvílová, 2005).

V České republice se používají tři signály sirén: všeobecná výstraha, požární poplach a zkušební tón sirén.

Varovný signál „Všeobecná výstraha“ se vyhláší kolísavým tónem sirény po dobu 140 sekund a může zaznít třikrát po sobě v tříminutových intervalech. Následně je doplněn mluveným slovem pomocí elektronických sirén anebo přes místní rozhlas (Kavan, 2011).

Po zaznění varovného signálu by měla být dodržena následující bezpečnostní opatření. Nejdůležitějším krokem je schovat se do nejbližšího zděného domu s okny a dveřmi. Nejlépe do vyšších pater, člověk by se měl vyhnout sklepním prostorům, protože některé chemické látky jsou těžší než vzduch a drží se při zemi. Dalším důležitým krokem je uzavřít okna, dveře

a vypnout ventilaci, zamezí se tak k poškození zdraví v případě úniku radioaktivních, chemických a dalších látek. V poslední řadě je doporučeno zapnout televizi nebo poslouchat rozhlas. Z hromadných sdělovacích prostředků proběhne informovanost o tom, co se stalo, proč byla spuštěna siréna a varováno obyvatelstvo a také, co za kroky bude následovat. Informace mohou být sděleny i obecním rozhlasem či příslušníky zasahujících složek. Pokyny, které sdělují zasahující složky se dodržují. Zbytečně se netelefonuje (Linhart, 2003).

Dalšími signály využívané v České republice jsou „Zkušební tón sirény“ a „Požární poplach“. Tyto signály neslouží jako varovný signál pro obyvatele (Kavan, 2011).

Signál „požární poplach“ slouží ke svolání jednotek požární ochrany sboru dobrovolných hasičů z důvodu výjezdu k události. Je vyhlášován přerušovaným tónem sirény po dobu 60 sekund v dvousekundovém intervalu.

Zkušebním tónem sirény se ověřuje funkčnost systému a slyšitelnost sirén. Provádí se zpravidla první středu v měsíci ve 12 hodin (Olomoucký kraj je výjimkou, zde se signály rozeznávají ve 12:10 hodin). Jedná se o nepřerušovaný tón o délce 140 sekund (Ředitelství HZS ČR, 2017).

Varování obyvatelstva může zachránit několik lidských životů. Je proto důležité, aby lidé brali varování vážně a respektovali jej. V žádném případě by neměli lidé varování ignorovat nebo začít panikařit z důvodu, že neví, co dělat a jak postupovat. V této situaci je důležité zachovat klid a čekat na verbální informaci oznamující co se děje. Proto by měl každý z nás vědět alespoň základní informace o tom, jak se zachovat, když se rozezná sirény.

2.4.2 Individuální ochrana

Individuální ochrana má za úkol předcházet kontaminaci osob, chránit osoby před toxickými účinky nebezpečných látek s negativními dopady na člověka a jeho okolí. Pro ochranu osob se používají prostředky individuální ochrany, které jsou nejdůležitějším prvkem. Pokud se prostředky použijí v čas a správně, zabezpečují spolehlivou ochranu před toxickými účinky nebezpečných látek.

Protože největší riziko, kudy může škodlivá látka vstoupit do organismu představuje dýchací systém, je jeho ochrana nejdůležitější. Další část těla, kterou musíme také chránit je pokožka.

Podle určení se dělí prostředky individuální ochrany na:

- prostředky k ochraně dýchacích orgánů
- a) filtračního typu (ochranné masky)

b) izolačního typu (izolační dýchací přístroje)

- prostředky ochrany povrchu těla

c) filtračního typu (filtrační oděv)

d) izolačního typu (izolační ochranný oděv)

Prostředky individuální ochrany jsou dvojího typu a sice filtrační nebo izolační, a proto jsou filtrace a izolace základními principy ochrany (Kratochvílová, 2005).

2.4.3 Improvizovaná ochrana osob

Prostředky individuální ochrany byly dříve umístěny ve skladech zdravotnických a sociálních zařízení nebo také ve skladech škol, obcí či měst. Ale protože nejsou v dnešní době tyto prostředky státem občanům poskytovány, je důležité použít k ochraně improvizované ochranné prostředky.

Základním principem improvizované ochrany je využití vhodných oděvních součástí, které se nacházejí v každé domácnosti a které jsme schopni využít k ochranně dýchacích cest a k pokrytí celého těla.

K ochraně dýchacích cest je vhodné se chránit pomocí navlhčeného kapesníku, ručníku, šátkem či utěrkou, které přiložíme přes ústa a nos. Hlavu můžeme chránit čepicí nebo kuklou, kdy všechny vlasy musí být zakryté stejně jako čelo, uši a krk. Oči chráníme lyžařskými, plaveckými či potápěčskými brýlemi, všechny větrací otvory musí být přelepeny. Pokud nemáme k dispozici brýle, je vhodné použít přetažením přes oči průhledný polyetylenový sáček a stáhnout jej provázkem na úrovni lícních kostí. K ochraně těla je nejlepší použít dlouhé zimní kabáty, kalhoty, kombinézy a šušťákové sportovní soupravy. Tyto oděvy je nutné utěsnit u krku, rukávů a nohavic. Ke všem ochranným oděvům je vhodné použít pláštěnku do deště, pogumovanou stranou zvenčí. Pláštěnku stačí utěsnit pouze u krku, pokud nemáme k dispozici pláštěnku, je vhodné ji nahradit příkrývkou nebo plachtou. Nejlepším způsobem ochrany rukou jsou pryžové rukavice, mohou být i kožené. Ochranný účinek je tím větší, čím silnější rukavice jsou. Délka rukavic by měla být co nejdelší a nesmí vzniknout volné místo mezi koncem rukávu a rukavice, k utěsnění používáme provázek nebo lepící pásku. Nohy je vhodné chránit vysokými pryžovými nebo koženými holínky či kozačky. Stejně jako u rukou nesmí být mezi nohavicemi a boty nechráněné místo. Při použití improvizované ochrany nesmíme zapomenout, že celý povrch těla musí být zakryt, všechny ochranné prostředky je nutno co nejlépe utěsnit a k maximálnímu ochrannému účinku použít více oděvních vrstev. Výše popsanou improvizovanou ochranu používáme, pokud se

přesouváme do stálých úkrytů, unikáme ze zamořeného území nebo překonáváme části zamořeného prostoru. Také pokud se potřebujeme ochránit v improvizovaném úkrytu nebo pokud jsme evakuováni (Hylák & Pivovarník, 2016).

Při návratu ze zamořeného prostoru je potřeba svléct před vchodem do obývacího prostoru všechny svrchní oděvy, vložit je do igelitového pytle a zavázat. Poté je důležitým krokem se osprchovat, otřít se do sucha a následně se obléct do čistého a suchého oděvu (Linhart, 2003).

V případě nutnosti použít improvizované ochranné prostředky by měl být člověk schopen si je sám vytvořit. Všichni máme doma sáčky či tašky, nebo jakoukoli pokrývku hlavy, šátek, bundu, kalhoty a boty. Takle improvizovaná ochrana nám může zachránit život či díky ní můžeme předcházet závažným onemocněním. Protože ochrana našeho zdraví je prioritou.

2.4.4 Ukrytí osob

V ČR se při mimořádných událostech k ukrytí obyvatelstva využívá úkrytů civilní ochrany a jiných vhodných prostor. Důvodem ukrytí obyvatelstva může být proti účinkům chemických a radioaktivních látek anebo proti účinkům tlakové vlny po výbuchu. Dále se může obyvatelstvo přesunout do úkrytů v době válečného stavu nebo stavu ohrožení státu.

Ukrytí obyvatelstva se při mimořádných událostech zajišťuje ve stálých nebo v improvizovaných úkrytech (Fiala & Vilášek, 2010).

2.4.4.1 Stálé úkryty

Stálé úkryty jsou většinou ochranné prostory v podzemních částech staveb, mohou být i vestavěné nebo samostatně stojící. Tyto úkryty byly budovány zpravidla ve velkých městech a na územích, které mohli být cílem možného napadení. Proto jsou tyto objekty dvouúčelové a jsou využívány v běžném životě jako garáže, sklady, kina, atd.. Stálé úkryty dělíme na stálé tlakově odolné úkryty, stálé tlakově neodolné úkryty a ochranné systémy podzemních dopravních staveb (ochranný systém metra, ochranný systém Strahovského tunelu). Protože jsou stálé úkryty rozmístěny po ČR nerovnoměrně, nedá se s jejich využitím k ukrytí všech obyvatel počítat, je vhodné si předem najít prostory a objekty pro improvizované ukrytí (Kavan, 2011).

2.4.4.2 Improvizované úkryty

Improvizované úkryty jsou předem vybrané objekty a prostory v částech bytů či domů, které budou fyzickými a právníckými osobami pro jejich ochranu upravovány před účinky mimořádných událostí. Vhodnými prostory pro improvizovaný úkryt jsou podzemní prostory v budovách a prostory částečně zabudované pod úroveň terénu, nejlépe se vstupem do úkrytu z budovy. Improvizovaný úkryt by měl být v doběhové vzdálenosti od 500 do 800 m. Suterénní a podzemní budovy jsou pro ukrytí ideální v případě nebezpečí nepřátelského leteckého útoku nebo jako ukrytí proti radioaktivnímu spadu. Ve vyšších patrech budov se ukrýváme pokud byli použity bojové chemické látky nebo došlo k úniku nebezpečných chemických průmyslových toxických látek, které se zdržují při zemi (vyjma čpavku a kyanovodíku).

Důležitým opatřením při ukrytí je mít zavřená okna, dveře, utěsnit veškeré otvory a vypnout ventilaci. Nezapomeneme, že prostředky individuální ochrany a improvizované prostředky ochrany před vstupem do úkrytu svlékneme a vložíme do igelitového pytle, který následně zavážeme (Hylák & Pivovarník, 2016).

Pro většinu lidí je těžké si představit, že by měli strávit pár dní mimo domov v úkrytu. Další věcí je, že lidé často ani neví, kde se v blízkosti jejich obydlí takový stálý úkryt nachází. I přes to, že se jich v České republice vyskytuje přes pět tisíc.

2.4.5 Evakuace

Evakuace je jedním ze základních úkolů ochrany obyvatelstva a patří k základním způsobům zabezpečení ochrany obyvatelstva. Většina z nás má pojem evakuace spojeno převážně s přemístěním osob, není tomu tak. Evakuace je definovaná jako souhrn opatření, která zabezpečují přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, ale i technického zařízení či strojů a materiálu k zachování nutné výroby a nebezpečných látek z míst ohrožených mimořádnou událostí do bezpečných míst, které zajišťují pro evakuované obyvatelstvo náhradní ubytování a stravování a další služby jako je například psychologická nebo duchovní pomoc. Může být vyhlášena obecním rozhlasem nebo jiným způsobem (sirény, příslušníci policie apod.) (Kratochvílová, 2005).

Evakuace se vztahuje na všechny osoby v místě ohrožení mimořádnou událostí s výjimkou osob, které se budou podílet na záchranných pracích, na řízení evakuace nebo budou vykonávat jinou neodkladnou činnost. Přednostně se evakuace plánuje pro děti do 15

let, pacienty ve zdravotnických zařízeních, osoby umístěné v sociálních zařízeních, osoby zdravotně postižené a doprovod uvedených osob. Přepravu osob ze zdravotnických a sociálních zařízení, škol, apod. řídí personál příslušného zařízení dle evakuačních plánů. Evakuační opatření většinou probíhají v době, kdy mimořádná událost teprve hrozí (Ředitelství HZS ČR, 2015).

Evakuaci dělíme na čtyři oblasti. První oblastí je oblast dle rozsahu evakuačních opatření rozdělena na evakuaci plošnou a objektovou. Poté je oblast rozdělena dle doby trvání evakuačních opatření na krátkodobou a dlouhodobou. Další oblast je rozdělena dle hlediska způsobu realizace na evakuaci samovolnou a řízenou. Poslední oblast je dle zvolené varianty řešení ohrožení rozdělena na evakuaci přímou a evakuaci s ukrytím (Doležel, Kyselák, Mika & Novák, 2014).

Před evakuací je důležité dodržet určitá opatření. Před odchodem z domu uhasit otevřený oheň, vypnout elektrické spotřebiče, uzavřít přívod plynu a vody. Jít se zeptat sousedů, zda ví o evakuaci a jak se na ní připravují. Zamknout byt, nezapomenout zabezpečit zvířata dostatkem krmení a vody, pokud by si člověk chtěl vzít domácí mazlíčky s sebou, je třeba je umístit do přepravních klecí a zabezpečit i pro ně dostatek krmiva na přežití mimo domov. Při opuštění obydlí nezapomenout připevnit na dveře cedulku o evakuaci (kdo, kdy a kam se evakuoval, informaci o zvířatech), aby zasahující složky věděli, že je byt prázdný. V poslední řadě si nezapomenout vzít evakuační zavazadlo a dostavit se na určené místo. Dále se řídit pokyny orgánů koordinující evakuaci (Linhart, 2006).

2.4.5.1 Evakuační zavazadlo

Evakuační zavazadlo se připravuje pro případ opuštění obydlí při mimořádné události. Jako evakuační zavazadlo může posloužit batoh, kufr nebo taška s věcmi, které jsou nezbytné k přežití na více než jeden den. Mělo by být označeno jménem a adresou, doporučená váha zavazadla je pro dospělé do 25 kg a pro děti do 10 kg. Evakuační zavazadlo by mělo obsahovat jídlo a pití (základní trvanlivé potraviny, chléb, pitná voda), jídelní misku a příbor. Dále léky, toaletní papír, hygienické potřeby a předměty denní potřeby. Oblečení a vybavení pro přespaní (náhradní prádlo, oděv, obuv, spací pytel nebo deku, karimatku). Cennosti a dokumenty jako jsou osobní doklady a peníze. Svítilnu a něco pro krácení dlouhé chvíle – knihu či hru (Ředitelství HZS ČR, 2015).

Při mimořádné události a nařízení evakuace je pro většinu lidí prioritní zůstat doma a chránit své obydlí do poslední možné chvíle. Mnoho z nich si však neuvědomuje, že přes jejich rozhodnutí, zůstat doma a chránit své majetky a domácí mazlíčky ohrožují nejen sebe, ale i záchranáře, kteří při jejich záchraně zasahují.

Pokud jsou lidé evakuováni je velký nátlak na jejich psychiku. Musejí odejít z domova s pár osobními věcmi a evakuovat se na bezpečné místo, a přitom nevědí co se stane s jejich majetky. Proto je důležité si uvědomit, že jejich život a život jejich blízkých je mnohonásobně cennější než veškerý jejich majetek.

2.4.6 Nouzové přežití

Nouzové přežití je nedílnou součástí opatření ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech nebo krizových situacích. Je to souhrn činností a postupů příslušných orgánů krizového řízení, správních orgánů a složek integrovaného záchranného systému minimalizovat negativní dopady mimořádné události na životy a zdraví lidí (Kavan, 2011).

Mezi opatření nouzového přežití obyvatelstva zahrnují:

- Nouzové ubytování, kde je zajišťováno náhradních ubytovacích kapacit pro obyvatelstvo zasažené mimořádnou událostí a je nuceno opustit svá obydlí. Jako nouzové ubytování mohou posloužit například tělocvičny, sokolovny, hotely či maršalky.
- Nouzové zásobování základními potravinami, kde se využívají stálé stravovací zařízení jako jsou například restaurace, kuchyně či menzy anebo je využíváno mobilních stravovacích zařízení jako jsou například pojízdné kuchyně.
- Nouzové zdroje pitné vody a nouzové zásobování pitnou vodou
- Nouzové základní služby obyvatelstvu, které zahrnují například zdravotnické, sociální, hygienické a pohřební služby. Dále zásobování obyvatelstva šatstvem, příkrývkami a prostředky denní hygieny.
- Nouzové dodávky energií, které zahrnuje zajištění energií pro důležité provozy.
- Organizování humanitární pomoci, která je využívána primárně k uspokojování základních životních potřeb postiženého obyvatelstva (Kratochvílová, 2005).

Dalším opatřením pro evakuované je nouzové přežití. I nouzové přežití je nepříjemná událost, která se odráží na psychické stránce lidí. Lidé, kteří nemají možnost strávit pár dní u svých příbuzných či známých jsou v rámci náhradního nouzového ubytování převezeni do hotelů, ubytoven, sokoloven či škol. Náhradní nouzové ubytování bývá zpravidla vybavováno

pouze nejzákladnějšími věcmi jako jsou matrace, přikrývky, místa osobní hygieny a bývají zásobováni potravinami a pitnou vodou. Tenhle proces je psychicky náročný především z pohledu toho, že jsou lidé odkázáni na pomoc druhých a nevědí, co se děje s jejich domovy. Nutí je přemýšlet o škodách způsobených na majetcích, zda se budou moct do domovů vrátit nebo budou muset zajistit nové zázemí a začít budovat vše znovu. Ve všech těchto případech by měli být lidé klidní, ohleduplní a tolerantní vůči ostatním. Velmi často se v takovýchto případech ozývají Humanitární organizace, které pomáhají poskytovat psychickou či duševní pomoc nebo zřizují charitativní sbírky.

2.5 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém byl vytvořen zejména pro provádění záchranných a likvidačních prací při živelných pohromách a ostatních mimořádných událostí. Hlavním důvodem jeho vzniku byla každodenní spolupráce složek (hasičů, zdravotníků, policie,..) při řešení mimořádných událostí (Linhart, 2006).

V současné době je IZS popisován jako právně vymezený, otevřený systém koordinace a spolupráce se zákonem o IZS stanovených základních a ostatních složek. Celý tento systém je součástí vnitřní bezpečnosti státu (Navrátil, 2006).

Hlavním úkolem IZS je koordinace postupu orgánů státní správy, samosprávy a záchranných složek při přípravě na mimořádné události, zvládnutí jejich průběhu a odstranění vzniklých následků (Linhart, 2006).

Složky integrovaného záchranného systému se dělí na základní a ostatní.

2.5.1 Základní složky integrovaného záchranného systému

Podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému jsou základními složkami IZS:

- Hasičský záchranný sbor České republiky
- Policie ČR
- Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí

Tyto základní složky jsou na základě zvláštních předpisů na místo události vyjíždět ihned po jejím nahlášení, a to na celém území státu ČR. Drží nepřetržitou pohotovost a na místa událostí jsou volána přes operační střediska linek tísňového volání (Zákon č. 239/2000Sb. §4).

2.5.1.1 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky je jedním ze základních složek IZS. Byl založen na základě zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů. Jeho nejzákladnějším úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech (Navrátil, 2006).

HZS ČR dále plní úkoly v rozsahu a za podmínek stanovených k souvisejícími právními předpisy, zejména zákonem 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, zákonem č.

240/2000 Sb., o krizovém řízení a zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (Fiala & Vilášek, 2010).

Je tvořen generálním ředitelstvím HZS ČR, které je součástí ministerstva vnitra, a dále hasičskými záchrannými sbory krajů. Nedílnou součástí generálního ředitelství HZS ČR je ústřední operační a informační středisko a součástí hasičského záchranného sboru kraje je krajské operační a informační středisko (Linhart, 2006).

Pokud zmiňuji Hasičský záchranný sbor ČR nesmím zapomenout na Sbory dobrovolných hasičů (dále jen SDH), kteří hrají ve fungování IZS také podstatnou roli. Sbory dobrovolných hasičů mají stejný úkol jako HZS ČR. Chrání náš majetek před požáry, zasahují a poskytují nám pomoc při mimořádných událostech, které ohrožují životy, zdraví a majetky obyvatel. Dále mají SDH nezastupitelnou roli při pořádání akcí na vesnicích, někdy působí na akcích jako požární hlídka a v poslední řadě mají podíl na výchově mladých lidí či dětí. Všem členům jednotek SDH patří můj velký obdiv a uznání, ale také poděkování za práci, kterou ve svých oborech vykonávají ve prospěch druhých.

2.5.1.2 Zdravotnická záchranná služba

V roce 2011 byl schválen zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. Tento zákon pojednává o podmínkách pro poskytování zdravotnické záchranné služby a následně upravuje jejich práva a povinnosti k poskytování zdravotních služeb (Linhart, 2006).

Jedním z hlavních úkolů ZZS je poskytování odborné neodkladné přednemocniční péče od okamžiku vyrozumění až po předání postiženého do nemocniční péče a základním principem činnosti je provedení maxima možných dostupných lékařských výkonů na místě nehody a před hospitalizací. Pro tyto účely je vytvořena síť zařízení a pracovišť ZZS, jejichž výkonnými prvky jsou výjezdové skupiny, které sídlí na svých výjezdových stanovištích (Fiala & Vilášek, 2010).

Výjezdové skupiny můžeme rozdělit do tří kategorií:

- rychlá lékařská pomoc-zdravotnický tým je veden lékařem
- rychlá zdravotnická pomoc-neodkladná péče bez přítomnosti lékaře
- doprava raněných a nemocných v podmínkách neodkladné péče-zdravotnický tým

ovládá zásady tzv. zajištěného transportu (Navrátil, 2006).

Systém ZZS je situován tak, aby kterákoliv výše uvedená skupina mohla dojet na místo události do 15 minut od přijetí tísňového oznámení. Volané tísňové číslo 155 je v každém kraji přeměřováno do příslušného územního střediska, které má naprostý přehled o pohybu

všech výjezdových skupin v kraji, a to pak rozhodne, které okresní středisko zabezpečí výjezd do místa události. Nesmíme také zapomenout na to, že Česká republika má jako součást středisek ZZS k dispozici i leteckou záchrannou službu. Letecká záchranná služba poskytuje ve stejném rozsahu odbornou pomoc jako výjezdová skupina ZZS (Linhart, 2006).

2.5.1.3 Policie České republiky

Policie České republiky je výkonným orgánem státní moci v oblasti bezpečnosti občanů, ochrany majetku a veřejného pořádku. Její úkoly, organizace a oprávnění jsou řešeny zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Jejich působnost platí po celém území České republiky (Navrátil, 2006). Policie ČR je centrálně řízená organizace spadající pod ministerstvo vnitra a její rámcové řídicí a organizační struktury tvoří Policejní prezidium ČR, správy krajů a hlavní město Praha (14) a územní odbory (Linhart, 2006).

Policie ČR v rámci systému IZS provádí při MU především následující činnost:

- regulaci dopravy v prostoru mimořádné události
- uzavírání zájmových prostorů a regulaci vstupu a opuštění těchto prostor
- plnění úkolů, souvisejících s identifikací zemřelých
- šetření okolností vzniku MU, které vedou k objasnění příčin jejího vzniku
- řešení ochrany a zabezpečení movitého a nemovitého majetku a eventuálně eliminaci

kriminální činnosti při vzniku mimořádné situace

- plnění dalších úkolů podle pokynu velitele zásahu nebo řídicí složky IZS (Vilášek & Fiala, 2010).

2.5.2 Ostatní složky integrovaného záchranného systému

Ostatními složkami integrovaného záchranného systému, které poskytují pomoc na vyžádání podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému jsou:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil (Armáda České republiky)
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory
- ostatní záchranné sbory
- orgány ochrany veřejného zdraví
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby
- zařízení civilní ochrany

- neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím

Ostatní složky integrovaného záchranného systému poskytují pomoc při záchranných a likvidačních pracích na vyžádání. Jejich pomoc je vyžadovaná přes operační střediska IZS. Tyto složky IZS jsou povolány k záchranným a likvidačním pracím podle druhu mimořádné události, a to na základě jejich oprávnění k takovéto činnosti, která je dána právními předpisy (Navrátil, 2006).

Mezi ostatní složky integrovaného záchranného systému řadíme zejména:

- Armádu České republiky
- Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
- Českou hasičskou jednotu
- Moravskou hasičskou jednotu
- Český červený kříž
- Vodní záchrannou službu
- Svaz záchranných brigád kynologů
- Horskou službu (Linhart, 2006)

Veškeré složky integrovaného záchranného systému jsou pro obyvatele území České republiky důležité. Všechny lidi, kteří jsou součástí IZS bychom si měli vážit, protože pro zdraví ostatních často riskují své životy.

2.6 Mimořádné události

Každý z nás se denně setkává s událostmi, ať jsou to události příjemné nebo méně příjemné. Mimořádné události nedokážeme předvídat a zapadají většinou do událostí méně příjemných až nepříjemných. Denně se lidé po celém světě setkávají s událostmi, které mohou vést k ohrožení zdraví lidí, k vážným zraněním, ztrátě lidských životů a také mohou způsobit škody materiální a škody na životním prostředí. I když se může v takto nepříjemné situaci ocitnout každý z nás, nelze dát návod, jak se v této nepříjemné situaci zachovat a co dělat. Ale je možné na dané nebezpečí upozornit a stručně popsat, jak se na možnost vzniku mimořádnou událost připravit. Člověk, který je informovaný a připravený a rozezná včas případná rizika, dokáže vzniklou situaci posoudit reálněji a pomoci tak sobě, rodině či komukoli v jeho okolí.

Mimořádnou událost lze definovat jako závažnou, časově těžko předvídatelnou a prostorově ohraničenou příhodu způsobenou vlivem živelných pohrom, technických nebo technologických havárií, provozních poruch, případně úmyslného jednání člověka, která vyvolává narušení stability systému nebo probíhajících dějů a činností, ohrožuje životy a zdraví osob, hmotné a kulturní statky, či životní prostředí (Doležel, Kyselák, Mika & Novák, 2014).

Definice mimořádné události podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů zní „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“ (Zákon č. 239/2000 Sb.).

Dělení mimořádných událostí:

Podle hlavní příčiny MU:

- přírodní živeli
- lidská činnost

Podle výskytu MU v čase:

- častý
- sporadický

Podle předvídatelnosti MU:

- jasná
- neurčitá

Podle začátku MU:

- postupný
- náhlý

Podle trvání MU:

- krátké
- dlouhé (kontinuální, opakované)

Podle lokalizace MU:

- bodová, výskyt ojedinělý (jedno ohnisko) nebo vícečetný (na více místech současně)
- plošná (homogenní, rozptýlená,..)

Dále lze mimořádné události charakterizovat podle velikosti zasažené oblasti, počtů ztrát na životech, raněných a také dle rozsahu zničení nebo poškození materiálu a ostatních hodnot.

Mimořádné události lze rozlišit na dva základní typy a to přírodní a civilizační (Doležel, Kyselák, Mika & Novák, 2014).

2.6.1 Přírodní (naturogenní) mimořádné události

Přírodní mimořádné události lze rozdělit na živelní a biologické. Živelní pohromy jsou následky geofyzikálních procesů a jsou definovány jako velké a zpravidla náhlé, nečekaně se objevující neštěstí, zkázy či škody způsobené živlem. Biologické pohromy zahrnují epidemie, epizootie a epifytie.

Příklady přírodních MU: povodně, zemětřesení, orkány a tornáda, lesní požáry, sesuvy půdy, sopečné výbuchy, hromadné nákazy osob, zvířat a rostlin (Doležel, Kyselák, Mika & Novák, 2014).

2.6.2 Civilizační (antropogenní) mimořádné události

Civilizační mimořádné události vznikají činností člověka v souvislosti provozů technických zařízení a budov, při nichž dochází k poškození budov, strojů a provozních, technologických zařízení. Do těchto mimořádných událostí řadíme i terorismus a války.

Příklady civilizačních MU: havárie v chemickém provozu, radiační a ropné havárie, únik nebezpečných látek, dopravní nehody, zřícení domů, ozbrojené konflikty (Doležel, Kyselák, Mika & Novák, 2014).

Mimořádné události se nevyhýbají ani naší zemi. Mohou nás ohrožovat například hromadná neštěstí v dopravě, požáry, záplavy či vichřice. Většina lidí si závažnost těchto

mimořádných událostí uvědomuje až po nehodě, přírodní katastrofě či havárii. Myslím si, že by měl být kladen větší důraz na výchovu obyvatel v této oblasti, protože člověk, který si závažnost situace včas uvědomuje, nebo je dostatečně informovaný, dokáže ochránit život či zdraví nejen sobě, ale i lidem v jeho blízkém okolí. Na druhou stranu si myslím, že pokud se člověk stane svědkem nebo účastníkem mimořádné události, je schopen tuto událost oznámit na jedné z linek tísňového volání ať je informován o MU více či méně.

2.7 Linky tísňového volání

K ohlášení mimořádných událostí slouží linky tísňového volání. Tísňovým voláním se rozumí bezplatná volba telefonních čísel, která slouží pro záchranu lidských životů, zdraví nebo majetku. Na opačném konci těchto linek jsou k dispozici nepřetržitě operátoři, kteří poradí jak se zachovat a případně vysílají i pomoc. Linka tísňového volání je bezplatná ve všech telefonních sítích a ze všech koncových hlasových zařízení telefonních sítí (z mobilních telefonů, veřejných telefonních automatů a pevných telefonních linek).

V České republice se k tísňovému volání používají tato telefonní čísla:

- 150 - Hasičský záchranný sbor ČR
- 155 - Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby
- 158 - Policie ČR
- 156 - Městská policie nebo obecní policie
- 112 - Jednotné evropské číslo tísňového volání (lze použít ve všech zemích Evropské unie) (Ředitelství HZS ČR, 2019)

2.7.1 150 – Hasičský záchranný sbor ČR

Telefonní číslo 150 se volá v případě požáru, výbuchu, živelních pohromách, technických haváriích nebo při úniku nebezpečných látek. Hasičský záchranný sbor nejčastěji vyjíždí k požárům a k vyproštění osob. Hasiči jsou i u událostí, kde je potřeba provádět a koordinovat záchranné a likvidační práce (Ředitelství HZS ČR, 2019).

2.7.2 155 – Zdravotnická záchranná služba

Zdravotnická záchranná služba se volá, pokud je ohrožen život nebo zdraví člověka jakou jsou poruchy vědomí, křeče, otrava, problémy s dýcháním atd.. Pokud nehrozí nebezpečí bezprostředního ohrožení života nebo zdraví (např. Chřipková onemocnění) zdravotnická záchranná služba k případům nevyjíždí. Jejím úkolem je poskytnutí přednemocniční neodkladné péče osobám se závažným postižením zdraví nebo osobám, které jsou v přímém ohrožení života (Ředitelství HZS ČR, 2019).

2.7.3 158 – Policie ČR

Telefonní číslo 158 se volá, pokud jsme se stali obětí nebo svědky trestného činu (krádež, násilí, nález munice,..), je ohrožena bezpečnost osob a majetku, je narušen veřejný pořádek, nebo pokud máme podezření na terorismus (Ředitelství HZS ČR, 2019).

2.7.4 156 – Městská nebo obecní policie

Na tuto linku se volá v případě vandalismu, špatného parkování, rušení nočního klidu ve městě/obci, tam, kde je městská/ obecní policie zřízena (Ředitelství HZS ČR, 2019).

2.7.5 112 – Jednotné evropské číslo tísňového volání

Jednotné evropské číslo tísňového volání lze použít ve všech zemích Evropské unie, nejen v České republice. Na této lince se člověk domluví ve více světových jazycích. Na telefonní číslo 112 zavolám, pokud nevím, jaké číslo vytočit k události anebo je potřeba více složek (nejčastěji u dopravních nehod). Operátor je schopen pomocí zaměření signálu telefonu určit přesnou polohu volajícího. Na toto tísňové číslo lze volat z mobilního telefonu i bez SIM – karty a přes zamknutou klávesnici. Tuto linku obsluhují příslušníci Hasičského záchranného sboru.

Ohlášení události

Při volání na tísňovou linku je nutno uvést a popsat:

- Co se stalo – uvést počet zraněných a charakter poranění, popsat co hoří, v kterém patře hoří, zda jsou slyšet lidé, co se nachází v blízkosti,..
- Kde se daná událost stala – uvést polohu, adresu, blízkost významné stavby,..
- Kdo volá

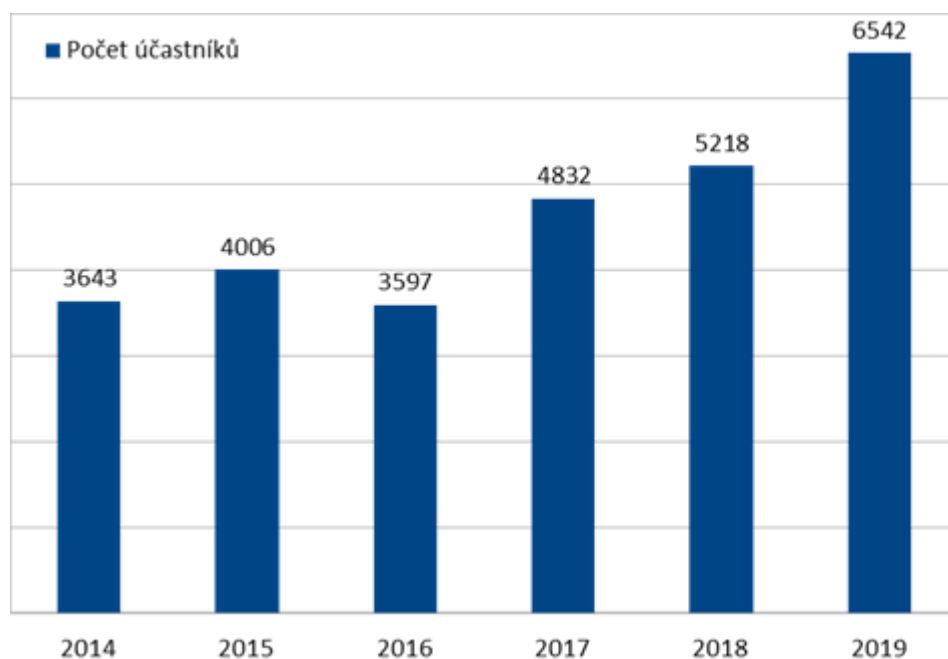
Před samotným voláním by se měl člověk snažit uklidnit. Přesvědčit se, zda mu nehrozí nebezpečí. Při telefonování mluvit klidně, pomalu a srozumitelně. Operátorovi sdělujeme informace, jsme struční, ale věcní, poté vyčkáme na jeho následné dotazy. Nikdy nezavěšujeme jako první, po zavěšení telefonu nikam zbytečně nevoláme, operátor může volat zpět pro ověření a doplnění informací. Pokud na tísňovou linku neoznámíme přímé ohrožení života a zdraví, poškození majetku nebo životního prostředí, vystavuje se člověk trestnému činu neposkytnutí pomoci podle trestního zákoníku, zákon č. 40/2009 Sb.. Všechny hovory se nahrávají a jsou dohledatelné (Ředitelství HZS ČR, 2019).

2.8 Preventivně výchovná činnost pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva

Preventivně výchovná činnost pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva je velice důležitá. Senioři jsou při mimořádných událostech velice zranitelnou skupinou, a to mnohdy i kvůli jejich snížené pohyblivosti či pomalejším vyhodnocovacím schopnostem.

Preventivně výchovné činnosti pro seniory se v České republice primárně věnuje Hasičský záchranný sbor ČR. Právě Hasičský sbor ČR se věnuje vzděláváním seniorů probíhající formou přednášek a besed, či prostřednictvím univerzit třetího věku, „seniorskou akademií“ a dále také spoluprací s občanskými sdruženími seniorů, kluby seniorů nebo domovy důchodců (Ředitelství HZS ČR, 2019).

V tabulce můžeme vidět, že počet účastníků na přednáškách a besedách týkajících se přípravy seniorů na mimořádné události a běžná rizika v posledních letech roste.

Graf 1. Účast seniorů na preventivně výchovných činnostech (zdroj dat: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2020, vlastní zpracování)

Hasičský sbor České republiky ve velké míře spolupracuje s projektem SenSen (senzační senior), který vznikl v Nadaci Charty 77.

2.8.1 Projekt SenSen

Projekt SenSen vytváří neformální spojení klubu seniorů i seniorů samotných, kteří si předávají v rámci programů zkušenosti, názory a vzpomínky. SenSen vytváří několik projektů, jako jsou sportovní hry a vědomostní turnaje, dále také vyhlašují každý rok Cenu Senior roku a pořádají setkání ambasadů (SENSEN, 2017). Hasičský sbor České republiky s tímto projektem spolupracoval v první fázi publikováním preventivně výchovných článků v oblasti „Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ na jejich webových stránkách. Nyní spolupracují při organizování Sportovních her seniorů České republiky, kde má HZS ČR svůj stánek. Senioři zde vyplňují vědomostní kvízy s otázkami z ochrany obyvatelstva. Dále mohou diskutovat o tomto tématu a dozvídat se informace, které se týká jejich vlastní bezpečí (Ředitelství HZS ČR, 2019).

Senioři jsou velikou společenskou skupinou, která je součástí našich každodenních životů. Je důležité si uvědomit, že téma ochrany obyvatelstva se neustále vyvíjí. A protože všichni senioři nemají přístup k internetu či neovládají dovednosti s moderními technologiemi nebo v některých případech nemají rodinu, která by se s nimi o tyto informace podělila. Pak je preventivně výchovná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva zaměřená na seniory důležitá. Senioři by měli být pravidelně informováni v oblasti, kdy může být ohrožen jejich život, zdraví či majetek. Takle informovanost seniorů je v dnešní době podporovaná v různých formách. Senioři navštěvují kluby důchodců, seniorská centra či kluby třetího věku, kde se konají různé přednášky a besedy na toto téma či si předávají vlastní zkušenosti a postřehy. Nesmíme také zapomenout na domovy důchodců, kam také pravidelně jezdí přednášet složky IZS, zejména Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR a Zdravotnická záchranná služba ČR.

3 Cíle a výzkumné otázky

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit, jaká je úroveň znalostí seniorů v okrese Olomouc v oblasti ochrany obyvatelstva pomocí dotazníkového šetření. Na základě jeho výsledků navrhnout pro seniory vhodnou prevenci k rozvíjení či opakování jejich znalostí.

3.2 Dílčí cíle

Dílčím cílem bakalářské práce je poskytnout základní obraz o podobě ochrany obyvatelstva a navrhnout preventivně výchovnou činnost pro seniory v dané oblasti. Dalšími dílčími cíli bylo zjistit, zda mají senioři možnost získat materiály v oblasti ochrany obyvatelstva, zda je podle nich v současné době dostatečně objasňovaný pojem ochrany obyvatelstva a jaký je rozdíl ve znalostech u jednotlivých věkových kategorií.

3.3 Výzkumné otázky

Na základě výzkumných cílů byly stanoveny následující výzkumné otázky.

Hlavní výzkumnou otázkou je: Jaká je úroveň znalostí v oblasti ochrany obyvatelstva u seniorů?

Další specifické výzkumné otázky: Myslí si senioři, že je v současné době dostatečně objasňovaná ochrana obyvatelstva? Mají možnost získat informace o jejich postupu při mimořádných událostech? Jsou si jistí, že by uměli poskytnout správnou první pomoc?

Hlavní výzkumná otázka odpovídá hlavnímu cíli bakalářské práce. V dotazníku se nachází celkem dvanáct otázek zaměřených na vyhodnocení znalostí seniorů. Další specifické výzkumné otázky byly zvoleny na základě hlavní výzkumné otázky. Vychází z ní tři otázky v dotazníku, jejichž analýzou je zodpovíme.

3.4 Výzkumný vzorek

Cílovou skupinu pro zhodnocení dotazníku tvořili senioři. Seniory jsem si rozdělila na dvě skupiny. První skupinu tvoří senioři žijící v domovech seniorů. Druhou skupinu tvoří senioři, kteří žijí sami, nebo se svou rodinou v domech či bytech. Tyto dvě skupiny v dotazníkovém šetření srovnávám. Zúčastnilo se celkem padesát dva seniorů z okrese Olomouc, z toho 31 seniorů žijících v domovech seniorů a 21 seniorů žijících doma.

4 Metodika práce

Výzkumné šetření bylo provedeno na základě sběru a shromáždění dat, u kterých následně proběhla analýza. Sběr dat probíhal formou anonymních dotazníků v tištěné formě.

Do výzkumného šetření byly zařazeny domovy seniorů, kluby důchodců a senioři žijící doma v okrese Olomouc. Některé domovy seniorů s provedením dotazníkového šetření nesouhlasily z důvodu častého vyplňování dotazníků či s mentální retardací klientů a neschopností tak dotazníky vyplňovat. Jeden domov důchodců neumožnil dotazníkové šetření z důvodu, že na otázky nebyli schopni odpovědět ani zaměstnanci daného domova. Jeden z domovů seniorů mi umožnil dotazníkové šetření provést osobně. Několik domovů pro seniory mi poslalo vyplněné dotazníky naskenované přes e-mail. Dotazníkové šetření bylo z velké části omezeno z důvodu šíření COVIDU-19 a následnou karanténou, kvůli čemuž mi bylo několik schůzek s klienty zrušeno.

Dotazník byl vytvořen na základě stanovených cílů a rovněž vychází z teoretické části bakalářské práce. Dotazník obsahuje celkem patnáct otázek. První dvě otázky byly zaměřeny na pohlaví a věk. Tři otázky měly za úkol zjistit jejich povědomí o ochraně obyvatelstva a zbytek dotazníku byl složen z otázek zaměřených na znalosti.

5 Výsledky

V této kapitole se zaměřím na rozbor dat, která jsem získala v rámci dotazníkového šetření.

5.1 Předpokládané výsledky

Na základě stanovených cílů bakalářské práce a výzkumných otázek, byl vytvořen dotazník obsahující 15 otázek, ze kterých byl sestaven bodovací systém úspěšnosti. Vzniklo tak 5 úrovní úspěšnosti, do kterých se nezapočítávaly tři specifické výzkumné otázky. Maximální počet získaných bodů bylo 12. První úroveň úspěšnosti tedy také znalostí je „velmi dobré“, která zahrnuje bodové hodnocení 12 – 11 bodů. Druhá úroveň znalostí „nadprůměrné“ zahrnuje bodové hodnocení 10 – 8 bodů. Třetí úroveň znalostí „průměrné“ zahrnuje bodové hodnocení 7 – 5 bodů. Čtvrtá úroveň znalostí „podprůměrné“ zahrnuje bodové hodnocení 4 – 2 body a poslední pátá úroveň znalostí „velmi špatné“ zahrnuje bodové hodnocení 1 – 0 bodů.

Vzhledem ke stanovenému hlavnímu cíli a dílčím cílům bakalářské práce se předpokládá, že největší zastoupení respondentů má průměrné znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva. Předpokládá se, že senioři žijící doma budou mít lepší znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva vzhledem ke skutečnosti, že mohou své znalosti z ochrany obyvatelstva aplikovat v každodenním životě. Dále se předpokládá, že s rostoucím věkem se znalosti seniorů zhoršují.

5.2 Vzor dotazníku

Jmenuji se Michaela Nemravová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia Univerzity Palackého v Olomouci, obor Ochrana obyvatelstva. Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce na téma „Problematika připravenosti seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva“. Tento dotazník je zcela anonymní a nebude zneužit.

Předem děkuji za Vaši laskavou spolupráci.

Zaškrtněte Vaše pohlaví:

- a) Žena
- b) Muž

Zaškrtněte Vaši věkovou kategorii:

- a) Mladší senior (65 – 75 let)

b) Starší senior (76 a více let)

1) Co značí telefonní číslo 112?

- a) Evropské tísňové číslo
- b) Městská policie
- c) Linka důvěry

2) Na jaké telefonní číslo zavoláte, když uvidíte: (napište pouze telefonní čísla)

- a) Zloděje vykrádat obchod.....
- b) Silně krvácet člověka.....
- c) Hořet auto.....

3) Označte čtyři složky, které jsou základními složkami integrovaného záchranného systému.

- a) Horská služba
- b) Červený kříž
- c) Policie České republiky
- d) Generální štáb
- e) Hasičský záchranný sbor České republiky
- f) Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí
- g) Akademie věd České republiky
- h) Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

4) Jak zní tón všeobecné výstrahy?

- a) Nekolísavý tón sirény po dobu 140 s, může být vysílán po sobě v cca 3minutových intervalech
- b) Kolísavý tón sirény po dobu 140 s, může být vysílán po sobě v cca 3minutových intervalech
- c) Kolísavý tón sirény po dobu 120 s, může být vysílán po sobě v cca 3minutových intervalech

5) Čím se provádí varování obyvatelstva v případě vzniku mimořádné události?

- a) Akustickou sirénou - přerušovaný tón
- b) Různým typem sirén - nepřerušovaný tón
- c) Místním rozhlasem

6) Kdy se provádí celostátní zkouška sirén?

- a) Provádí se zpravidla každou první středu v měsíci ve 12,00 hod.

- b) Provádí se každý 1. den v novém měsíci
- c) Provádí se nepravidelně

7) Jak jdou za sebou stupně povodňové aktivity?

- a) 1. bdělosti, 2. pohotovost, 3. ohrožení
- b) 1. pohotovost, 2. ohrožení, 3. bdělosti
- c) 1. ohrožení, 2. bdělosti, 3. pohotovost

8) Označte, kdo je oprávněn dát pokyn k evakuaci. (více odpovědí)

- a) Domovník
- b) Obec
- c) Prezident
- d) Krizový štáb
- e) Velitel zásahu
- f) Majitel nemovitosti
- g) Zaměstnavatel
- h) Kraj

9) Které věci by se měly nacházet v evakuačním zavazadle? (více odpovědí)

- a) Láhev s vodou, trvanlivé jídlo
- b) Hasící přístroj
- c) Léky a další zdravotnické potřeby
- d) Věci na zabavení (knížka, hračka,..)
- e) Papuče
- f) Osobní doklady
- g) Smetáček a lopatka
- h) Sluneční brýle
- i) Peníze
- j) Nůž
- k) Rychlovarná konvice
- l) Rádio + baterky
- m) Domácí mazlíček
- n) Předměty denní potřeby
- o) Cyklistické kolo
- p) Baterka
- q) Upomínkové předměty
- r) Hrnek
- s) Věci osobní hygieny
- t) Mobil
- u) Ramínko na oblečení
- v) Zápalky, zapalovač
- w) Reflexní vesta
- x) Přikrývka
- y) Náhradní oblečení

10) Jak si v případě nebezpečí zamoření nebezpečnou látkou chránit oči a dýchací cesty?

- a) Lyžařskými brýlemi a navlhčeným ručníkem či kapesníkem
- b) Rukou přes oči a šátkem přes ústa
- c) Slunečními brýlemi s vysokým UV filtrem a rukou přes ústa

11) Myslíte si, že je v současné době dostatečně objasňována ochrana obyvatelstva?

- a) Ano
- b) Ne

V případě negativní odpovědi uveďte, proč si to myslíte?

12) Jak pomůžete člověku při náhlém omdlení - kolapsu?

- a) Posadím ho, zatřesu s ním a zkontroluji dýchání a tep postiženého
- b) Zajistím přívod čerstvého vzduchu, postiženého položím na záda a zvednu mu nohy; v případě, že se stav nezlepší, ihned volám z na čísle 155
- c) Postiženému dám studený obklad a zavolám 155

13) Jste si jistí, že byste uměli poskytnout správnou první pomoc?

- a) Určitě ano
- b) Dle druhu poranění a místa, kde se to stalo
- c) Ne, nejsem dostatečně informován/a
- d) ne, měl/a bych strach, že se stav postiženého ještě zhorší

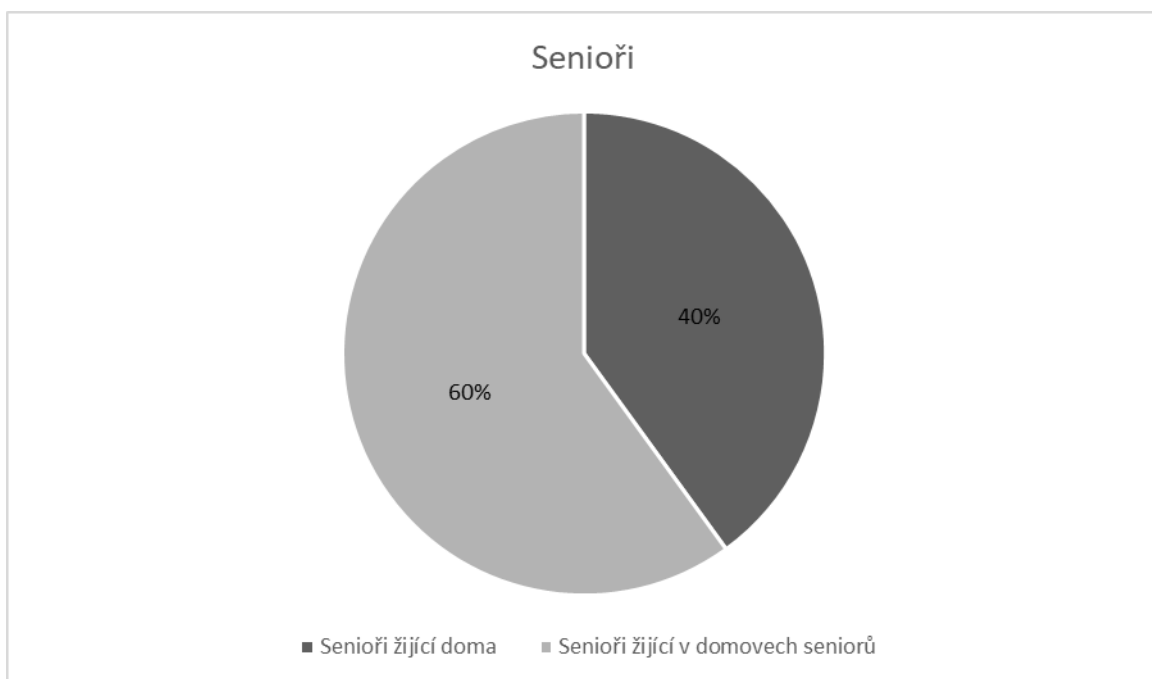
14) Máte možnost získat informace o postupu Vás samotných při mimořádných událostech? (katastrofy, hromadná neštěstí, evakuace)

- a) Ano, kde.....
- b) Ne

15) Na jaké telefonní číslo zavoláte, pokud byste byli kýmkoli jakkoli šikanováni?

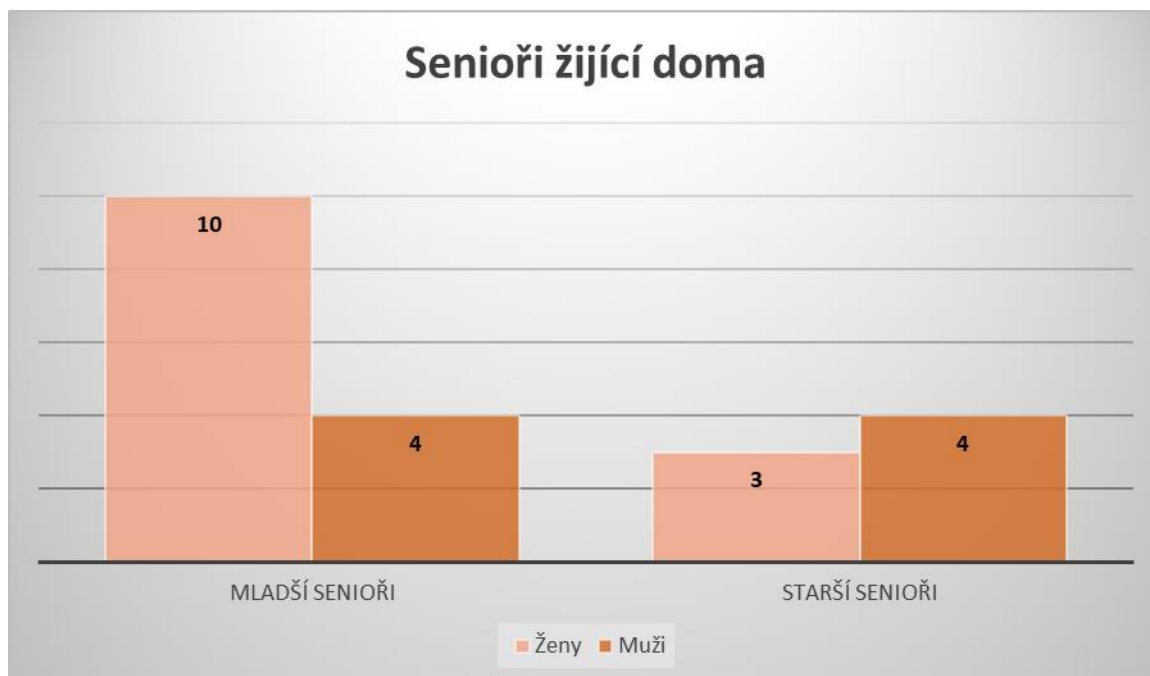
- a) 150
- b) 155
- c) 158

5.3 Charakteristika dotazníku

Graf 2. Počet zúčastněných seniorů na dotazníkovém šetření (vlastní zpracování)

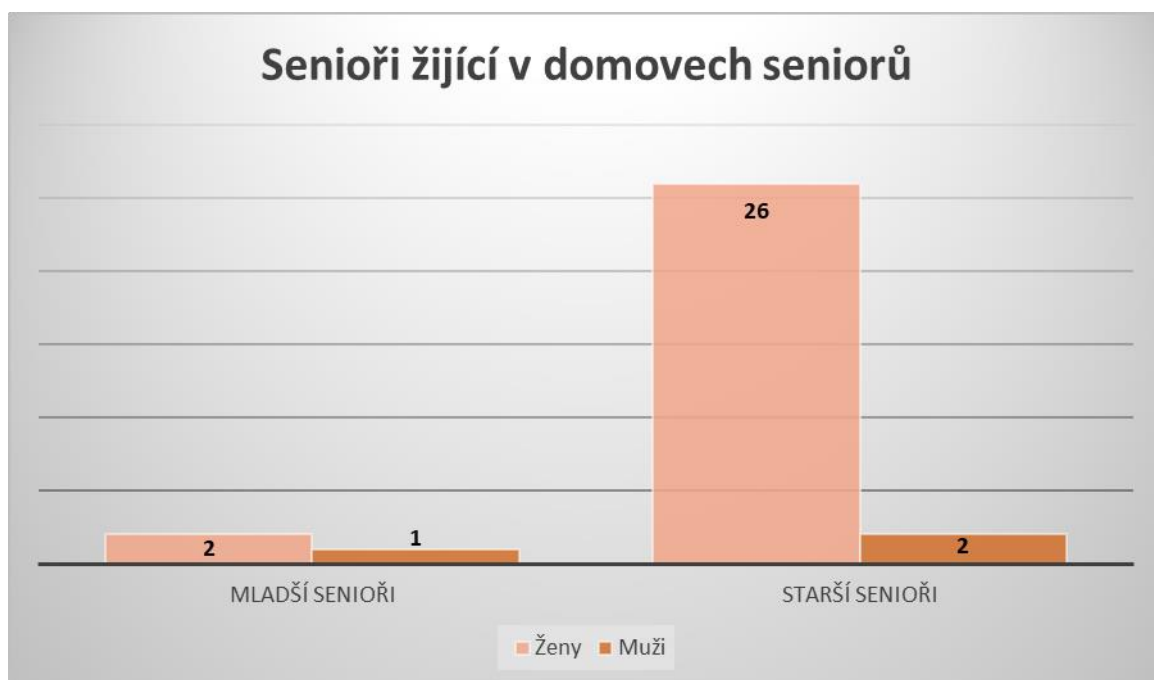
Celkem se dotazníkového šetření zúčastnilo 52 seniorů. Seniori jsou rozdělení na dvě skupiny. Skupina první je tvořena seniory, kteří žijí doma. Druhá skupina je tvořena seniory žijícími v domovech seniorů.

Graf 3. Zastoupení seniorů žijících doma (vlastní zpracování)

Dotazníkového šetření seniorů žijících doma se zúčastnilo dvacet jedna seniorů. Seniori jsou rozdělení na dvě věkové kategorie:

- Mladší seniori, z nichž je deset žen a čtyři muži
- Starší seniori, počtem tři ženy a čtyři muži

Graf 4. Zastoupení seniorů žijících v domovech seniorů (vlastní zpracování)

Druhou skupinu tvoří senioři žijící v domovech seniorů. Zde se dotazníkového šetření zúčastnilo třicet jedna seniorů, které jsem taktéž rozdělila do dvou věkových kategorií na:

- Mladší seniory, zastoupeni počtem dvě ženy a jeden muž
- Starší seniory, z nichž je dvacet šest žen a dva muži

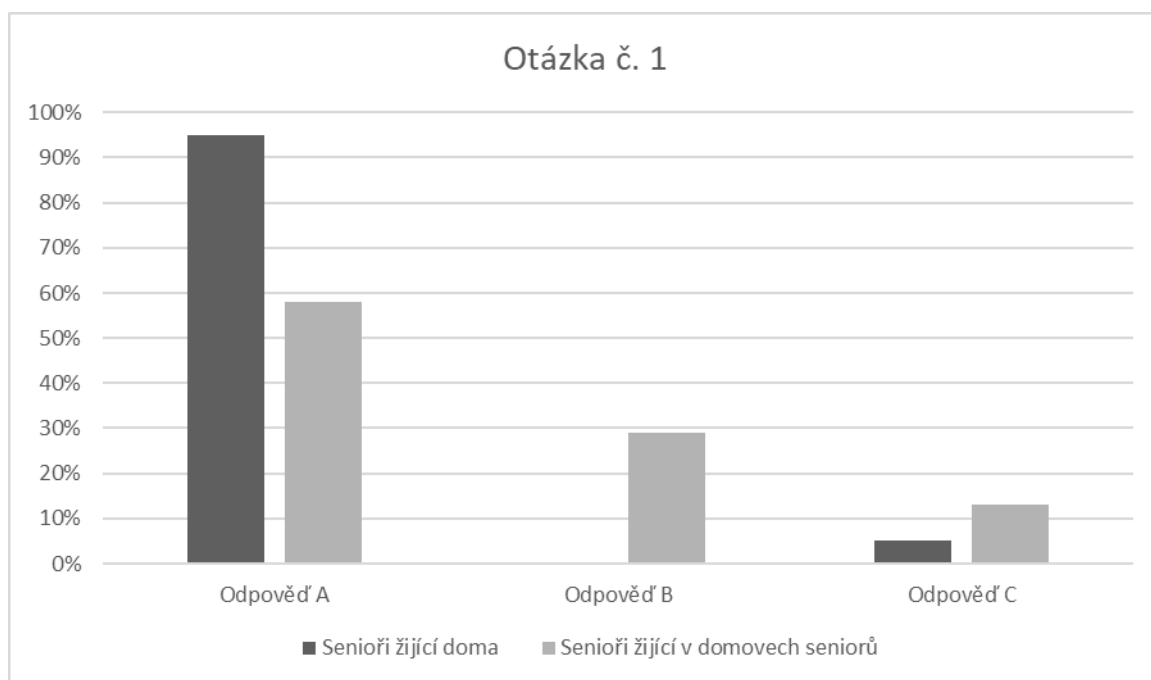
5.4 Výsledky dotazníku

Znění otázky č. 1: Co značí telefonní číslo 112?

Cílem první otázky bylo zjistit, zda senioři vědí, co značí telefonní číslo 112. Jednalo se o uzavřenou otázku se třemi možnostmi odpovědí:

- Evropské tísňové číslo
- Městská policie
- Linka důvěry

Vyhodnocení

Graf 5. Vyhodnocení otázky č. 1 (vlastní zpracování)

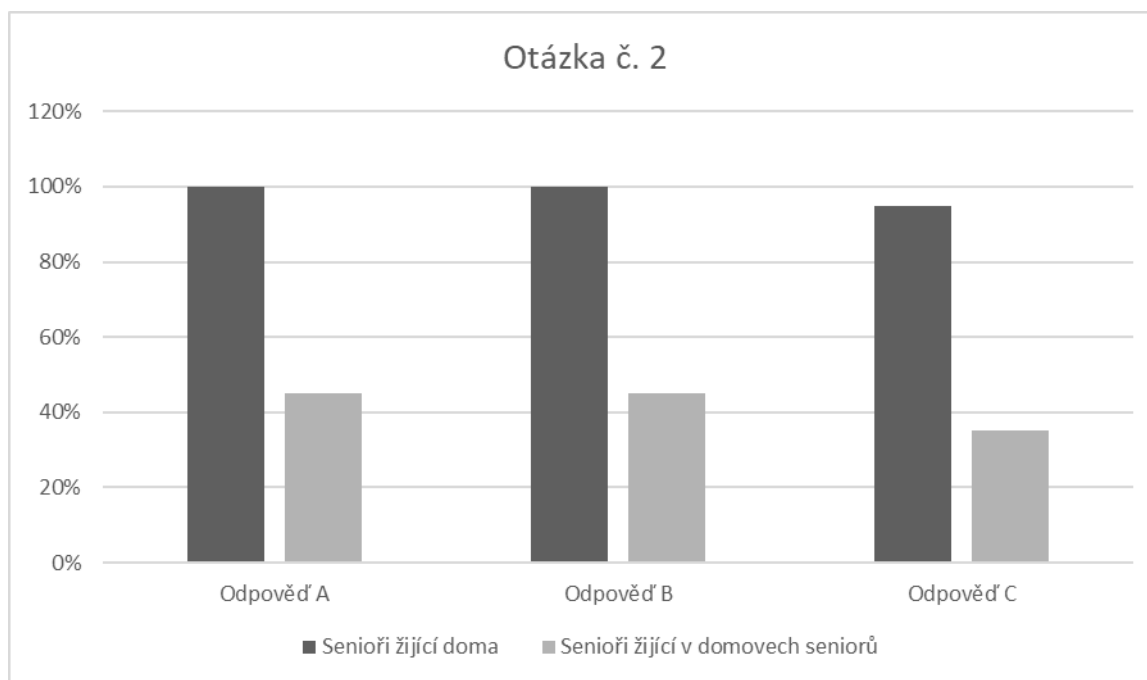
Výsledky zobrazené v grafu 5 ukazují, že 95% seniorů žijících doma ví, kam se dovolá, pokud vytočí telefonní číslo 112. Dále ukazuje, že 58% seniorů žijících v domovech seniorů má vědomí o evropském tísňovém čísle

Znění otázky č. 2: Na jaké telefonní číslo zavoláte, když uvidíte:

Cílem druhé otázky bylo zjistit, jestli si senioři pamatují čísla tísňového volání a zda vědí, kdy jej vytočit. Jednalo se o doplňující otázku s volným políčkem na dopsání telefonních čísel:

- a) Zloděje vykrádat obchod.....
- b) Silně krvácet člověka.....
- c) Hořet auto.....

Vyhodnocení

Graf 6. Vyhodnocení otázky č. 2 (vlastní zpracování)

Výsledky zobrazené v grafu 6 sdělují, že téměř všichni senioři žijící doma znají čísla tísňového volání a vědí, na jaká čísla při dané příležitosti volat. Pouze jeden senior chyboval při odpovědi C, kam zavolá, když uvidí hořet auto. Odpovědi u seniorů žijících v domovech důchodců byli rozdílné. Správnost odpovědí se pohybuje od 35% k 45%. V jednom dotazníku se dokonce vyskytovala u odpovědi A číslo 530, u odpovědi B číslo 558 a u odpovědi C číslo 550.

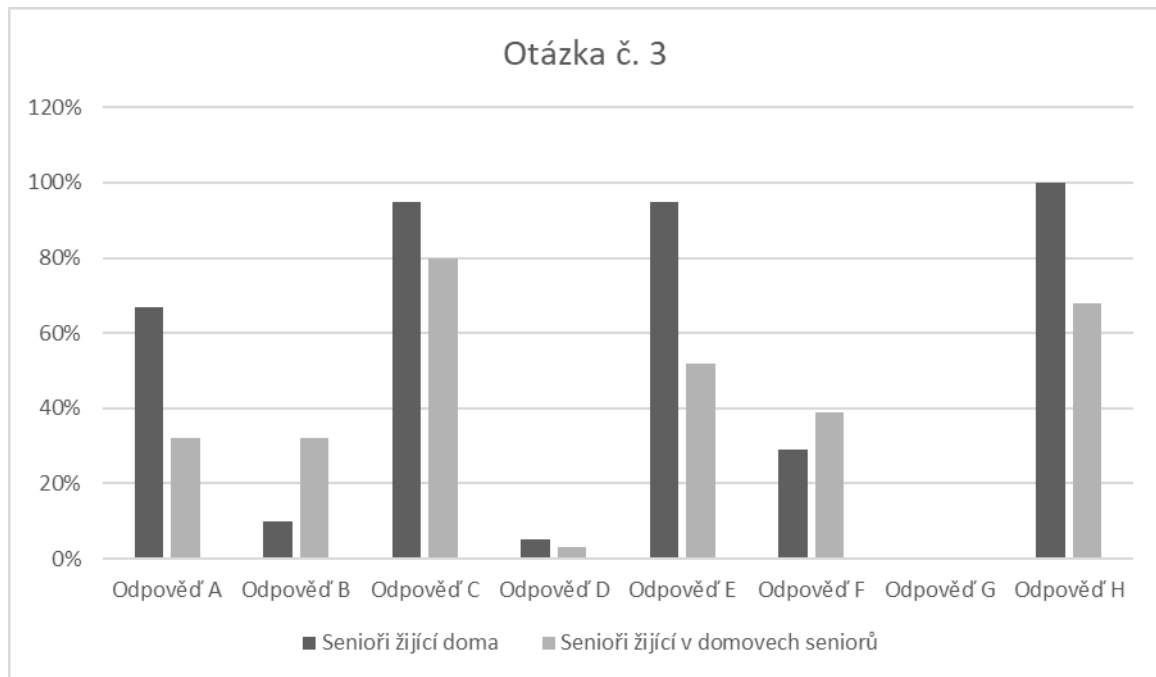
Znění otázky č. 3: Označte čtyři složky, které jsou základními složkami integrovaného záchranného systému.

Cílem třetí otázky bylo zjistit, zda senioři vědí, které čtyři složky jsou základními složkami IZS. Jednalo se o uzavřenou otázku s osmi možnostmi odpovědí, avšak se čtyřmi správnými.

- a) Horská služba
- b) Červený kříž
- c) Policie České republiky
- d) Generální štáb
- e) Hasičský záchranný sbor České republiky
- f) Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí
- g) Akademie věd České republiky

h) Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

Vyhodnocení

Graf 7. Vyhodnocení otázky č. 3 (vlastní zpracování)

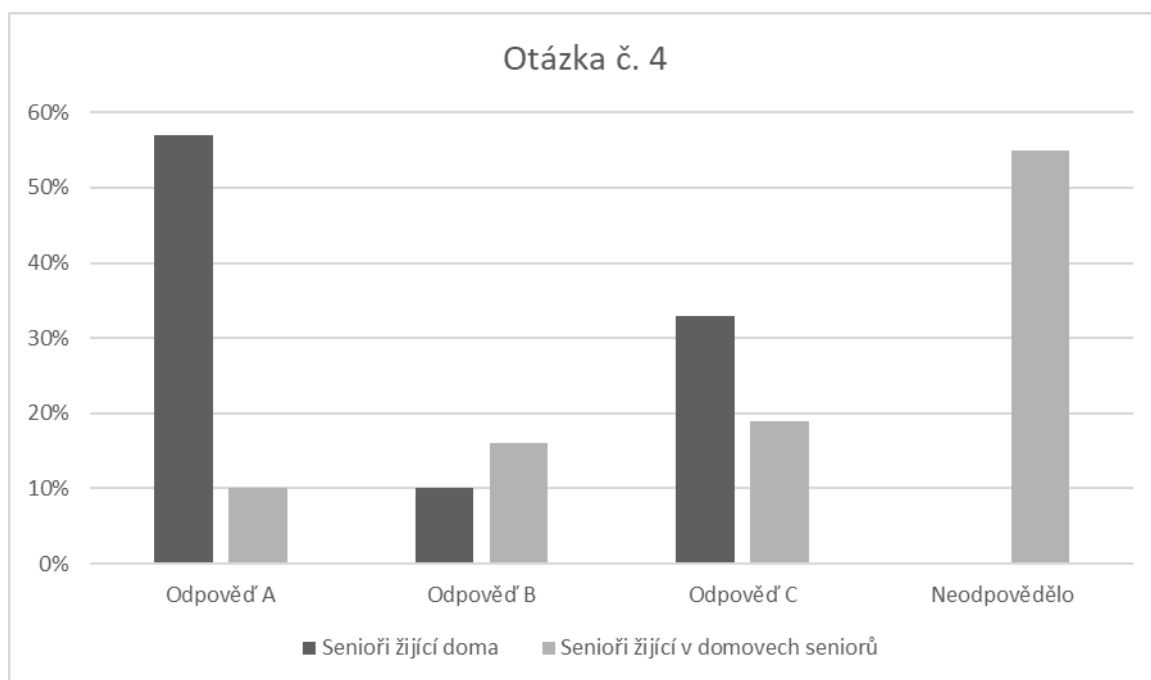
Výsledky dotazníku zobrazené v grafu 7 ukazují, že obě skupiny seniorů jsou přesvědčeny, že mezi základní složky IZS patří Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky a Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby. Dále se odpovědi s největším počtem odpovědí lišily. Senioři žijící doma označovali nejčastěji za čtvrtou složku odpověď A, tedy horskou službu, oproti nim senioři žijící v domovech seniorů pak nejvíce označovali odpověď F tedy, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí. Nutno dodat, že většina seniorů, kteří označili odpověď F, se řadila do kategorie starších seniorů.

Znění otázky č. 4: Jak zní tón všeobecné výstrahy?

Cílem čtvrté otázky bylo zjistit, jestli senioři vědí, jak zní tón všeobecné výstrahy. Jednalo se o uzavřenou otázku se třemi možnostmi odpovědí:

- Nekolísavý tón sirény po dobu 140 s, může být vysílán po sobě v cca 3minutových intervalech
- Kolísavý tón sirény po dobu 140 s, může být vysílán po sobě v cca 3minutových intervalech
- Kolísavý tón sirény po dobu 120 s, může být vysílán po sobě v cca 3minutových intervalech

Vyhodnocení

Graf 8. Vyhodnocení otázky č. 4 (vlastní zpracování)

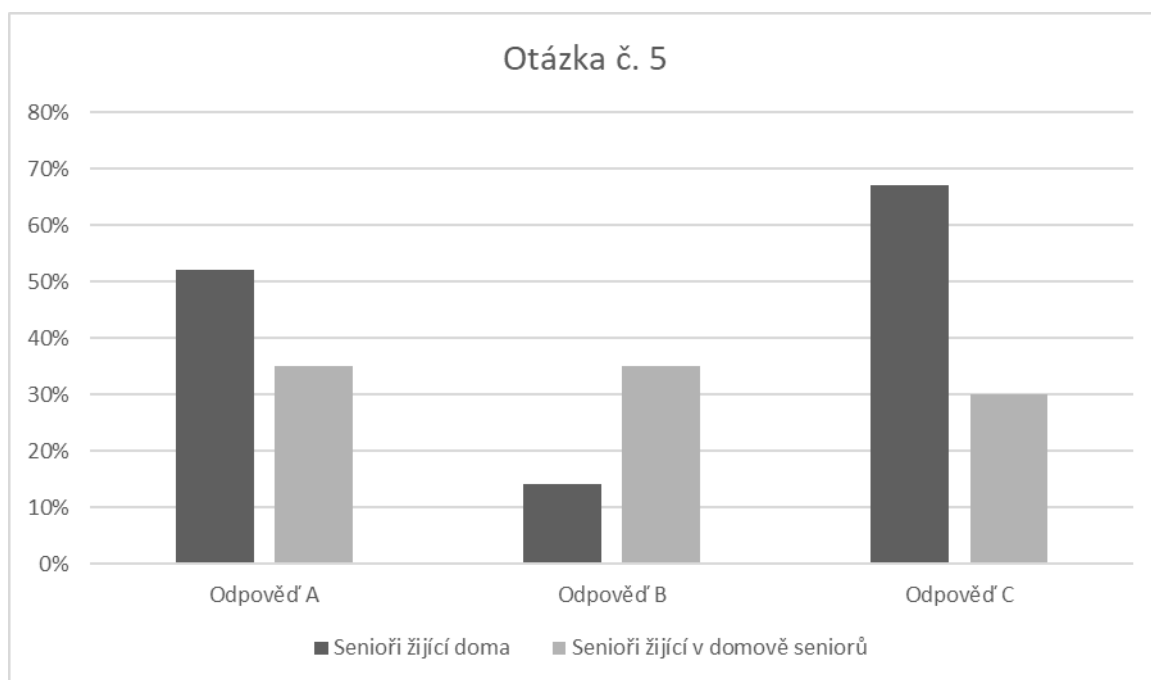
Výsledky zobrazené v grafu 8 ukazují, že většina seniorů neví, jak zní tón všeobecné výstrahy. 57% seniorů žijících doma, označilo odpověď A. Pouze 10% z nich a 16% seniorů žijících v domovech seniorů označilo správnou odpověď B. Z toho 55% seniorů žijících v domovech seniorů neodpovědělo.

Znění otázky č. 5: Čím se provádí varování obyvatelstva v případě vzniku mimořádné události?

Cílem páté otázky bylo zjistit, zda senioři vědí, čím se v případě MU provádí varování obyvatelstva. Jednalo se o uzavřenou otázku se třemi možnostmi odpovědí:

- Akustickou sirénou – přerušovaný tón
- Různým typem sirén – nepřerušovaný tón
- Místním rozhlasem

Vyhodnocení

Graf 9. Vyhodnocení otázky č. 5 (vlastní zpracování)

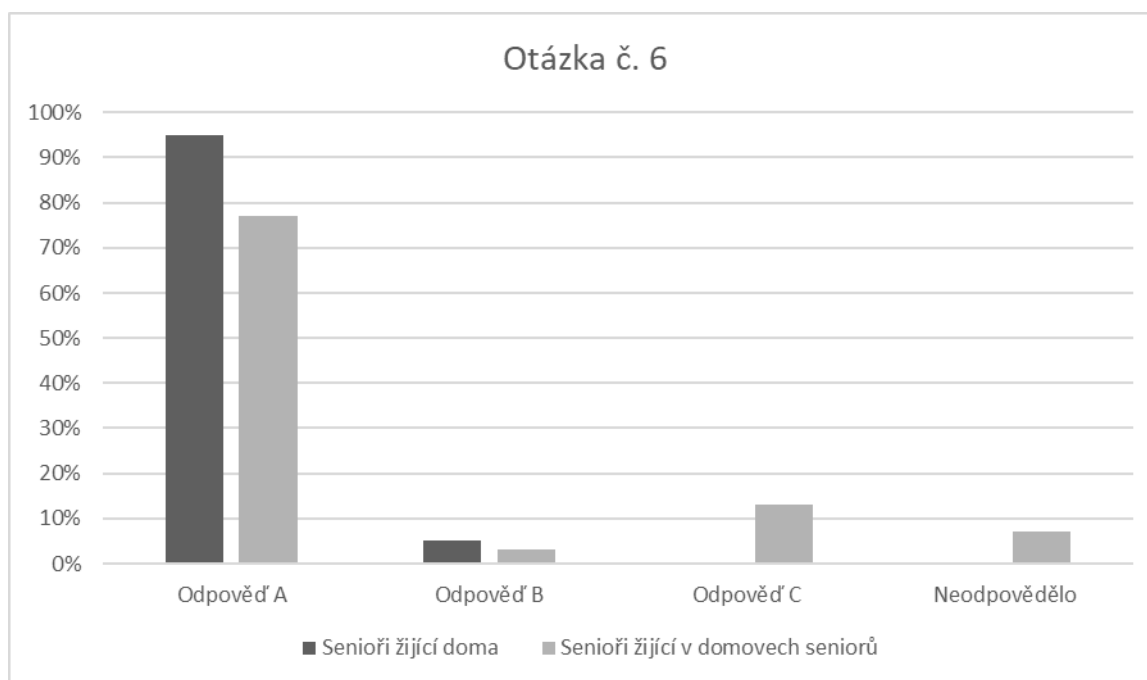
Výsledky zobrazené v grafu 9 ukazují, že 67% seniorů žijících doma si myslí, že se varování obyvatelstva při vzniku mimořádné události provádí místním rozhlasem. I přesto, označilo 52% seniorů správnou odpověď A. Při této otázce byla v dotaznících několikrát zaškrtnutá odpověď A i C. Senioři žijící v domovech seniorů označili odpovědi následovně: 35% označilo odpověď A, a také odpověď B, zbylých 30% označilo odpověď C. Z toho plyne, že 70% seniorů žijících v domovech seniorů vědí, že se varování obyvatelstva v případě vzniku mimořádné události provádí pomocí sirén.

Znění otázky č. 6: Kdy se provádí celostátní zkouška sirén?

Cílem šesté otázky bylo zjistit, jestli senioři vědí, kdy se provádí celostátní zkouška sirén. Jednalo se o uzavřenou odpověď se třemi možnostmi odpovědí:

- Provádí se zpravidla každou první středu v měsíci ve 12,00 hod.
- Provádí se každý 1. den v novém měsíci
- Provádí se nepravidelně

Vyhodnocení

Graf 10. Vyhodnocení otázky č. 6 (vlastní zpracování)

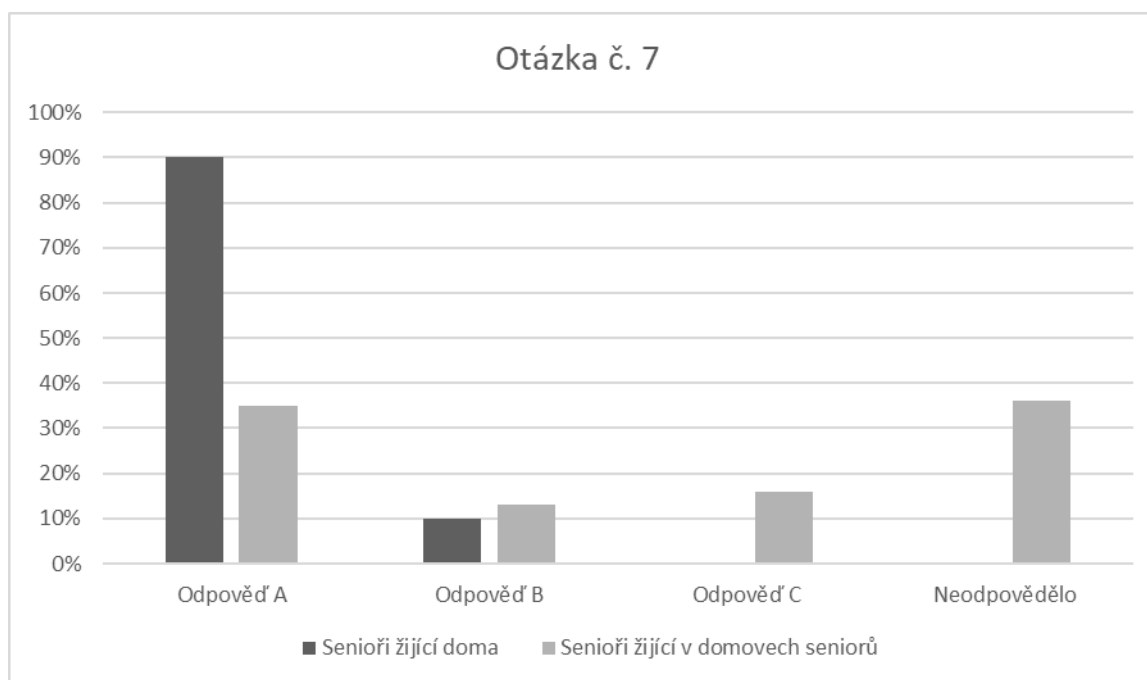
Výsledky šesté otázky zobrazené v grafu 10 ukazují, že většina dotazovaných seniorů z obou skupin ví, že se celostátní zkouška sirén provádí zpravidla každou první středu v měsíci ve 12,00hod. Několik seniorů mě upozornilo i na fakt, že v Olomouckém kraji se provádí ve dvanáct hodin a deset minut.

Znění otázky č. 7: Jak jdou za sebou stupně povodňové aktivity?

Cílem sedmé otázky bylo zjistit, zda senioři vědí, jak jdou za sebou stupně povodňové aktivity. Jednalo se o uzavřenou otázku se třemi možnostmi odpovědí:

- a) 1. bdělosti, 2. pohotovost, 3. ohrožení
- b) 1. pohotovost, 2. ohrožení, 3. bdělosti
- c) 1. ohrožení, 2. bdělosti, 3. pohotovost

Vyhodnocení

Graf 11. Vyhodnocení otázky č. 7 (vlastní zpracování)

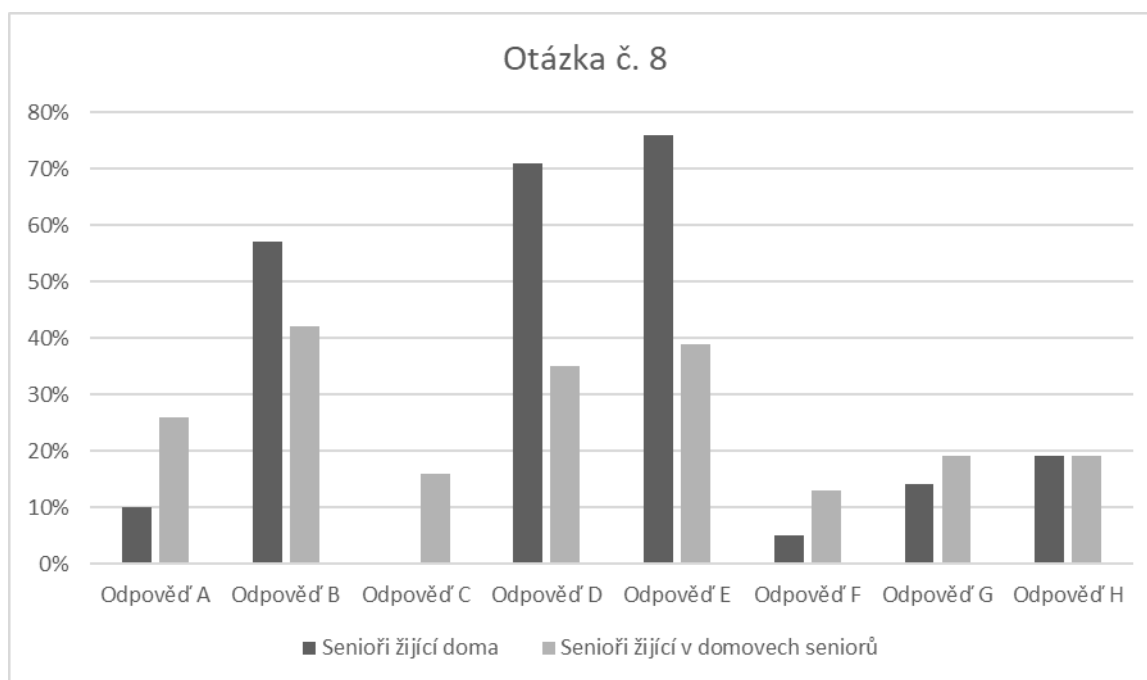
Správnou odpovědí na otázku „Jak jdou za sebou stupně povodňové aktivity?“ je odpověď A. Výsledky ukazují, že největší četnosti u seniorů žijících doma dosáhla správná odpověď. Z grafu 11 můžeme vyčíst, že správně odpovědělo 90% seniorů. U seniorů žijících v domovech seniorů je odpověď A zastoupena 35%, 36% seniorů na danou otázku neodpovědělo. Předpokládám, že hlavním důvodem k nezodpovězeným otázkám je ten, že lidé žijící v domovech seniorů nemají proč tyto stupně povodňové aktivity znát.

Znění otázky č. 8: Označte, kdo je oprávněn dát pokyn k evakuaci.

Cílem osmé otázky bylo zjistit, jestli senioři vědí, kdo je oprávněn dát pokyn k evakuaci. Jednalo se o uzavřenou otázku s 8 odpověďmi, avšak jen s pěti správnými.

a) Domovník	e) Velitel zásahu
b) Obec	f) Majitel nemovitosti
c) Prezident	g) Zaměstnavatel
d) Krizový štáb	h) Kraj

Vyhodnocení

Graf 12. Vyhodnocení otázky č. 8 (vlastní zpracování)

Výsledky dotazníku zobrazené v grafu 12 ukazují, že více než polovina seniorů žijících doma označila správnou odpověď B, D a E. Dalšími správnými jsou odpovědi G a H, které zvolilo 14% a 19% seniorů, kteří žijí doma. U seniorů žijících v domovech seniorů jsou nejpočetněji zastoupeny také odpovědi B, D a E, jejich procentuální rozmezí se pohybuje od 35% do 42%. 19% seniorů označilo odpověď G a H.

Znění otázky č. 9: Které věci by se měly nacházet v evakuačním zavazadle?

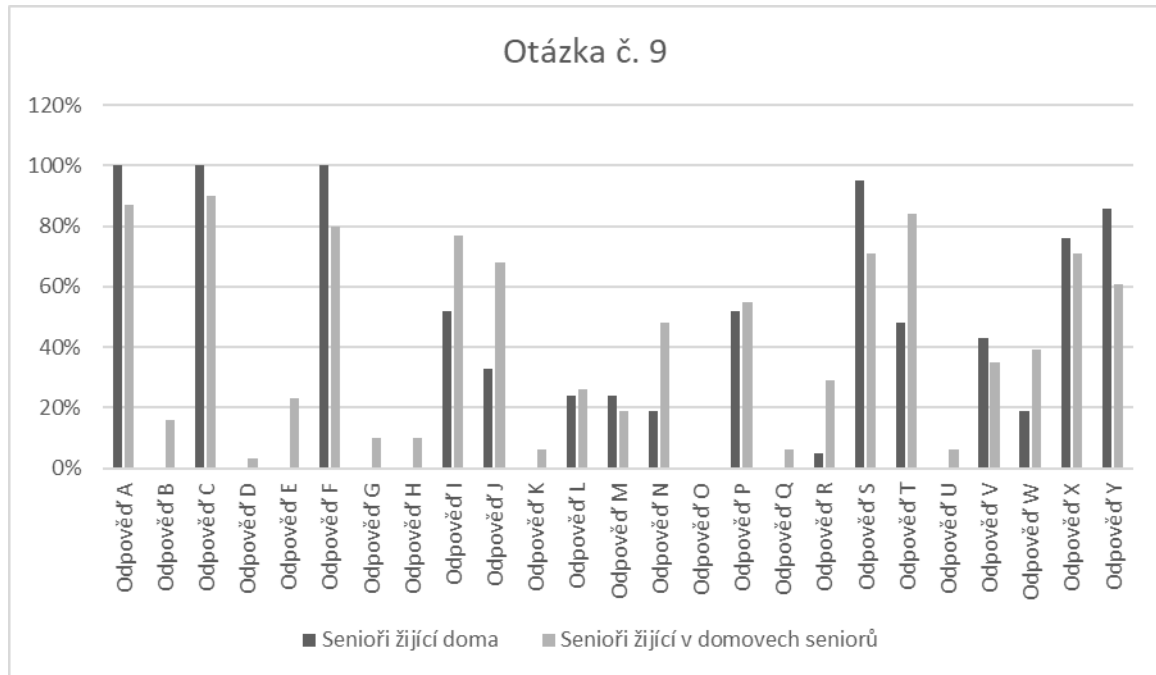
Cílem deváté otázky bylo zjistit, jestli mají senioři přehled o tom, co by se mělo nacházet v evakuačním zavazadle. Jednalo se o uzavřenou otázku s dvaceti pěti odpověďmi.

a) Láhev s vodou, trvanlivé jídlo	j) Nůž
b) Hasící přístroj	k) Rychlovarná konvice
c) Léky a další zdravotnické potřeby	l) Rádio + baterky
d) Věci na zabavení (knížka, hračka,...)	m) Domácí mazlíček
e) Papuče	n) Předměty denní potřeby
f) Osobní doklady	o) Cyklistické kolo
g) Smetáček a lopatka	p) Baterka
h) Sluneční brýle	q) Upomínkové předměty
i) Peníze	r) Hrnek
	s) Věci osobní hygieny

- t) Mobil
- u) Ramínko na oblečení
- v) Zápalky, zapalovač

- w) Reflexní vesta
- x) Příkrývka
- y) Náhradní oblečení

Vyhodnocení

Graf 13. Vyhodnocení otázky č. 9 (vlastní zpracování)

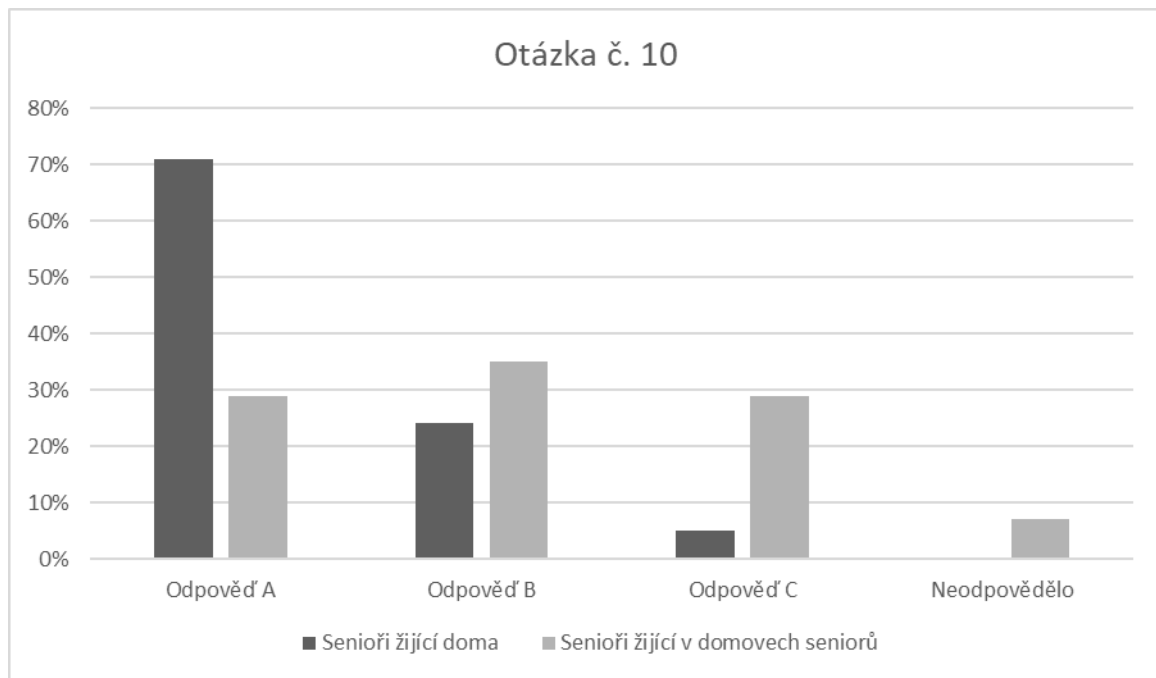
Výsledky zobrazené v grafu 13 ukazují, že 100% dotazovaných seniorů, kteří žijí doma, by si do evakuačního zavazadla sbalilo láhev s vodou a trvanlivé jídlo, léky a další zdravotnické potřeby a osobní doklady. Dále by si s sebou vzala více než polovina seniorů žijících doma peníze, nůž, předměty denní potřeby, baterku, věci osobní hygieny, příkrývku a náhradní oblečení. U seniorů žijících v domovech seniorů byli odpovědi méně jednoznačné. Více než polovina seniorů by si do evakuačního zavazadla vzala láhev s vodou a trvanlivé jídlo, léky a další zdravotnické potřeby, osobní doklady, peníze, nůž, mobil, příkrývku a náhradní oblečení. Jedinou neoznačenou otázkou ze všech dotazníků byla odpověď O - cyklistické kolo.

Znění otázky č. 10: Jak si v případě nebezpečí zamoření nebezpečnou látkou chránit oči a dýchací cesty?

Cílem desáté otázky bylo zjistit, jestli senioři vědí, jak si v případě nebezpečí zamoření nebezpečnou látkou chránit oči a dýchací cesty. Jednalo se o uzavřenou otázku se třemi odpověďmi.

- a) Lyžařskými brýlemi a navlhčeným ručníkem či kapesníkem
- b) Rukou přes oči a šátkem přes ústa
- c) Slunečními brýlemi s vysokým UV filtrem a rukou přes ústa

Vyhodnocení

Graf 14. Vyhodnocení otázky č. 10 (vlastní zpracování)

Správnou odpovědí na otázku „ Jak si v případě nebezpečí zamoření nebezpečnou látkou chránit oči a dýchací cesty?“ je odpověď A. Výsledky výzkumu ukázaly, že 71% seniorů žijících doma označilo správnou odpověď. Nejvíce značenou odpovědí u seniorů žijících v domovech seniorů je odpověď B, kdy tuhle odpověď označilo 35% seniorů. 29% seniorů označilo odpověď A, a stejný počet seniorů označilo odpověď C. 7% z nich neodpovědělo.

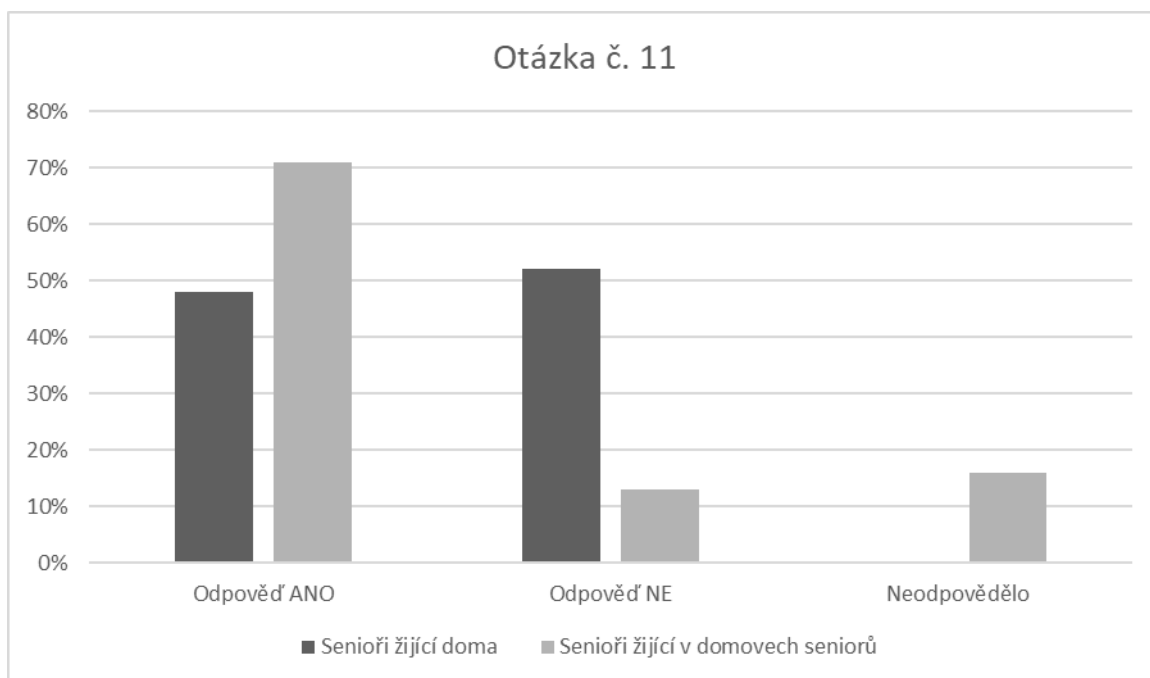
Znění otázky č. 11: **Myslíte si, že je v současné době dostatečně objasňována ochrana obyvatelstva?**

Cílem jedenácté otázky bylo zjistit, jestli si senioři myslí, že je v současné době dostatečně objasňována ochrana obyvatelstva. Z části se jednalo o uzavřenou otázku se dvěma možnostmi odpovědi, při označení negativní odpovědi byla dodatečná otázka vypisovací.

- a) Ano
- b) Ne

V případě negativní odpovědi uveďte, proč si to myslíte?

Vyhodnocení

Graf 15. Vyhodnocení otázky č. 11 (vlastní zpracování)

Graf 15 prozrazuje, že otázku „Myslíte si, že je v současné době dostatečně objasňována ochrana obyvatelstva?“ označilo odpověď A 48% seniorů žijících doma a 71% seniorů žijících v domovech seniorů. Odpověď B označilo 52% seniorů žijících doma a 13% seniorů žijících v domovech seniorů, z nich 16% neodpovědělo vůbec. Z 52% seniorů žijících doma odpovědělo na otázku proč si myslí, že v současné době není dostatečně objasňována ochrana obyvatelstva pro případ vzniku mimořádné události následovně: 45% z nich odpovědělo, že je nedostatečná informovanost a slabá osvěta, jeden člověk odpověděl, že celé téma ochrany obyvatelstva je pouze matení lidí. Zbytek seniorů žijících doma označilo odpověď B, ale na otázku, proč si to myslí neodpovědělo. 13% seniorů žijících v domovech seniorů, kteří označili odpověď B, odpovídalo na otázku proč si to myslí následovně: 50% z nich uvedlo, že je nedostatečná a špatná informovanost obyvatel, 50% na otázku, proč si to myslí neodpovědělo.

Znění otázky č. 12: Jak pomůžete člověku při náhlém omdlení – kolapsu?

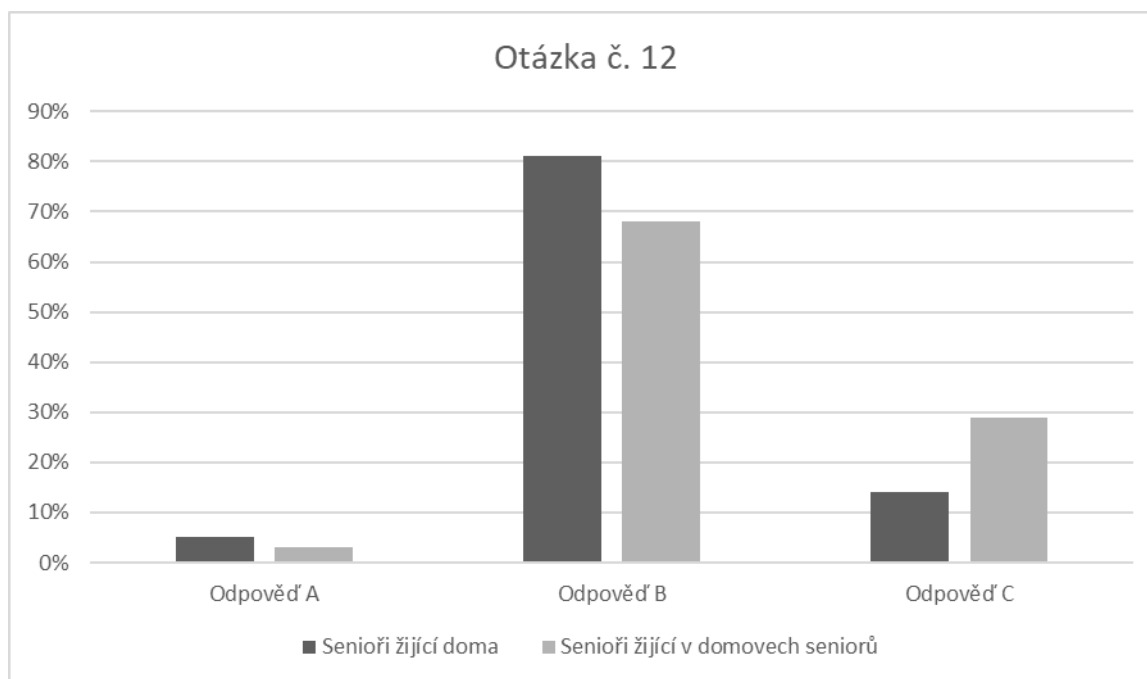
Cílem dvanácté otázky bylo zjistit, zda senioři vědí, jak by pomohli člověku při náhlém omdlení – kolapsu. Jednalo se o uzavřenou otázku se třemi možnostmi odpovědí.

- a) Posadím ho, zatřesu s ním a zkontroluji dýchání a tep postiženého

b) Zajistím přívod čerstvého vzduchu, postiženého položím na záda a zvednu mu nohy, v případě, že se stav nezlepší, ihned volám zdravotnickou záchrannou službu na čísle 155

c) Postiženému dám studený obklad a zavolám na číslo 155

Vyhodnocení

Graf 16. Vyhodnocení otázky č. 12 (vlastní zpracování)

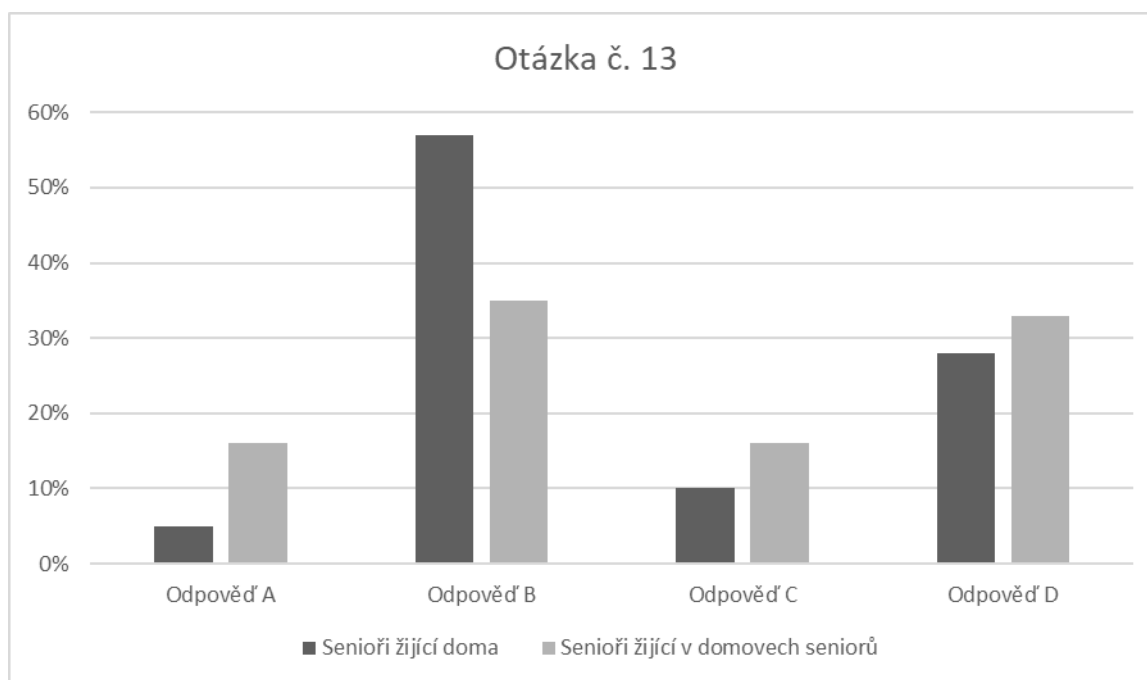
Správnou odpovědí na otázku „Jak pomůžete člověku při náhlém omdlení – kolapsu?“ je odpověď B. Výsledky ukazují, že největší četnost dosáhla správná odpověď A, z grafu můžeme vyčíst, že správně odpovědělo 81% seniorů žijících doma a 68% seniorů žijících v domovech seniorů. Dále 29% těchto seniorů označilo odpověď C.

Znění otázky č. 13: Jste si jistí, že byste uměli poskytnout správnou první pomoc?

Cílem třinácté otázky bylo zjistit, jak jsou na tom senioři s první pomocí, zda si věří a jsou si jistí, že by uměli poskytnout správnou první pomoc či nikoli. Jednalo se o uzavřenou otázku se čtyřmi možnostmi odpovědí:

- Určitě ano
- Dle druhu poranění a místa, kde se to stalo
- Ne, nejsem dostatečně informován/a
- Ne, měl/a bych strach, že se stav postiženého ještě zhorší

Vyhodnocení

Graf 17. Vyhodnocení otázky č. 13 (vlastní zpracování)

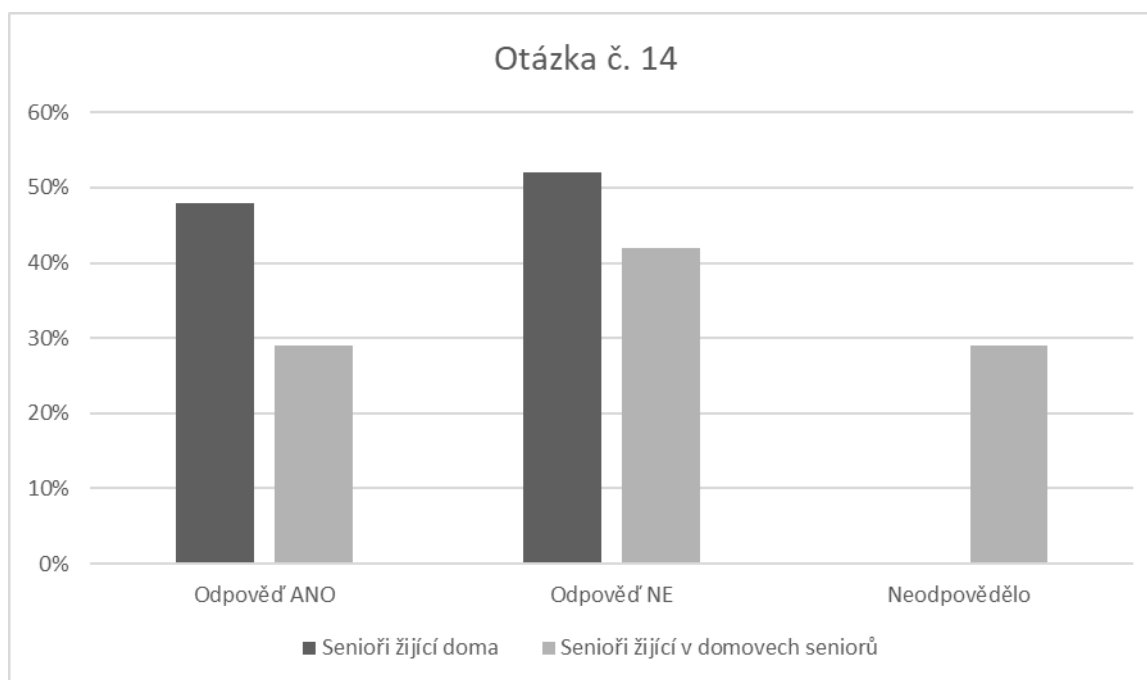
Výsledky zobrazené v grafu 17 ukazují, že 5% seniorů žijících doma si je jistých, že by uměla provést správnou první pomoc. 57% seniorů by ji umělo provést, ale záleželo by na druhu poranění a místa, kde se daná událost stala. 10% seniorů označilo odpověď C a 28% seniorů označilo odpověď D, ne, měli by strach že se stav postiženého ještě zhorší. U seniorů žijících v domovech seniorů byla označena odpověď A u 16% z nich. Dále odpověď B označilo 35% seniorů, odpověď C 16% a odpověď D 33% seniorů.

Znění otázky č. 14: Máte možnost získat informace a postupu Vás samotných při mimořádných událostech? (katastrofy, hromadná neštěstí, evakuace)

Cílem čtrnácté otázky bylo zjistit, zda mají seniori možnost získat informace o jejich postupu při mimořádných událostech. Otázka byla uzavřená se dvěma možnostmi odpovědí, ale při označení odpovědi A, bylo třeba doplnit místo.

- a) Ano, kde....
- b) Ne

Vyhodnocení

Graf 18. Vyhodnocení otázky č. 14 (vlastní zpracování)

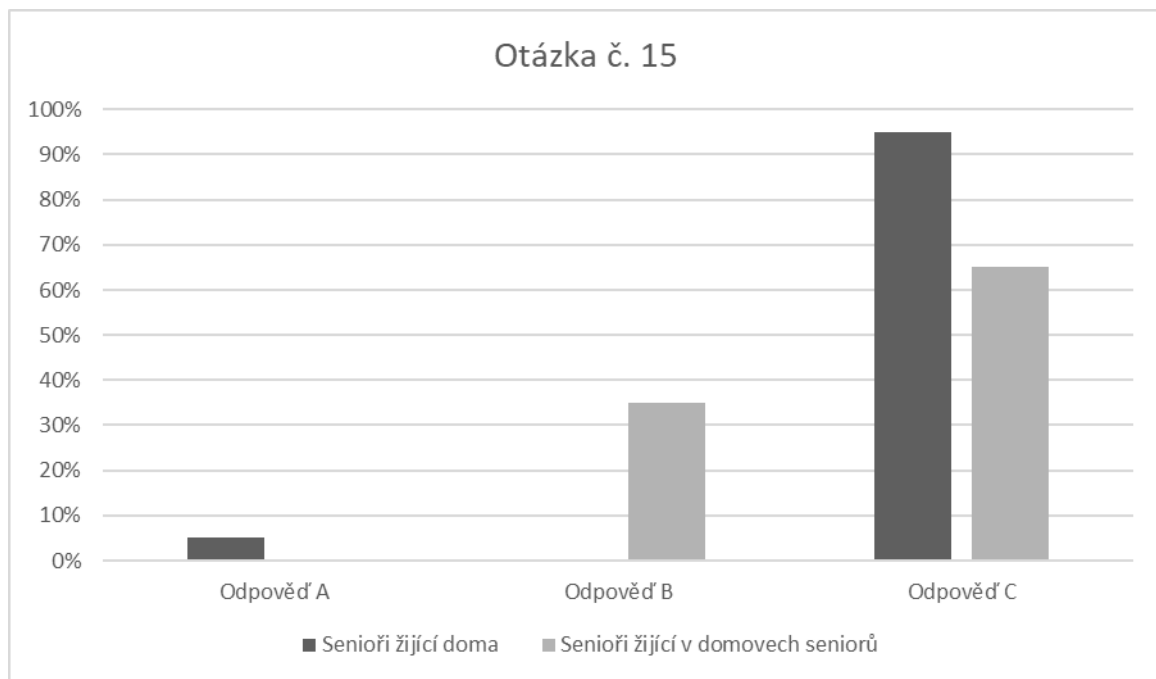
Výsledky dotazníku zobrazené v grafu 18 ukazují, že u obou skupin seniorů převládá označení odpovědi B, to znamená, že nemají možnost získat informace o jejich postupu při mimořádných událostech. Odpověď A označilo 48% seniorů žijících doma a 29% seniorů žijících v domovech seniorů. Mezi místa, kde získat tyto informace, byla uváděna: domovy seniorů obecně, pak konkrétně v domovech seniorů u sestřiček či pana ředitele, u rodinných příslušníků, v místě bydliště a na obecním úřadě, na internetu, v televizi či rozhlasu, na linkách tísňového volání.

Znění otázky č. 15: Na jaké telefonní číslo zavoláte, pokud byste byli kýmkoli jakkoli šikanováni?

Cílem poslední patnácté otázky bylo zjistit, zda seniori vědí, na jaké telefonní číslo mají zavolat, pokud by se stali obětí šikany. Jednalo se o uzavřenou otázku se třemi možnostmi odpovědí:

- a) 150
- b) 155
- c) 158

Vyhodnocení

Graf 19. Vyhodnocení otázky č. 15 (vlastní zpracování)

Správnou odpovědí na otázku „Na jaké telefonní číslo zavoláte, pokud byste byli kýmkoli jakkoli šikanováni?“ je odpověď C. Výsledky ukazují, že největší četnosti dosáhla správná odpověď a z grafu můžeme vyčíst, že 95% seniorů žijících doma a 65% seniorů žijících v domovech seniorů odpovědělo správně.

6 Diskuze

Dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 52 seniorů rozdělených do dvou skupin. Seniorů žijících doma bylo celkem 21, seniorů žijících v domovech seniorů bylo celkem 31.

Cílem tohoto dotazníkového šetření bylo zjistit, jaká je úroveň znalosti seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva a na základě jeho výsledků navrhnout pro seniory vhodnou prevenci k rozvíjení či opakování jejich znalostí. Dotazníkové šetření proběhlo formou anonymního dotazníku a na základě stanoveného bodovacího systému pro jednotlivé otázky, měl seniory rozdělit do jedné z pěti úrovní: bodové hodnocení 12 – 11 bodů považujeme za znalostní úroveň „velmi dobrou“, bodové hodnocení 10 – 8 bodů je znalostní úroveň „nadprůměrnou“, znalostní úroveň „průměrnou“ označujeme bodové hodnocení od 7 do 5 bodů, znalostní úroveň „podprůměrná“ zahrnuje bodové hodnocení 4 – 2 body a bodové hodnocení 1 – 0 bodů označujeme za znalostní úroveň „velmi špatnou“.

	Senioři žijící doma	Senioři žijící v domovech seniorů	Celkem
12 bodů	0	0	0
11 bodů	0	0	0
10 bodů	2	1	3
9 bodů	1	0	1
8 bodů	9	1	10
7 bodů	3	2	5
6 bodů	4	7	11
5 bodů	5	1	6
4 body	0	4	4
3 body	1	10	11
2 body	0	4	4
1 bod	0	1	1
0 bodů	0	0	0
Celkem	174	134	308
Průměr	8,29	4,32	5,92

Tabulka 1. Bodové hodnocení dotazníků (vlastní zpracování)

Bodové zhodnocení jednotlivých otázek v dotazníku ukazuje, že úroveň znalostí seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva je v průměru 5,92 bodů u dotazovaných seniorů. Z těchto uvedených výsledků vyplývá, že znalosti dotazovaných seniorů můžeme hodnotit jako průměrné. Z tabulky 1 můžeme vidět, že plného počtu 12 bodů nedosáhl nikdo, stejně tak

nikdo nedosáhl počtu 11 bodů, to znamená, že všichni chybovali více než jednou. Největší četnosti dosáhla bodovací příčka 6, které dosáhlo celkem 11 dotazovaných seniorů a můžeme je tak zařadit do průměrných znalostí. Dále dosáhla největší četnosti bodovací příčka 3, které dosáhlo taktéž 11 dotazovaných seniorů, kterých znalosti můžeme s dalšími 19 seniory pomocí bodovacího systému zařadit do znalostí podprůměrných. Rovněž můžeme konstatovat, že 1 dotazovaný senior, který získal 1 bod, se nachází na velmi špatné úrovni, co se týče znalostí z oblasti ochrany obyvatelstva.

Dalším cílem bylo zjistit, zda senioři žijící v domovech seniorů a senioři žijící doma mají znalosti na stejné úrovni, či nikoli. I přesto, že si jsou obě skupiny seniorů velice blízké, jsou dle výsledků znalostně odlišné. Celkové bodové zhodnocení v tabulce 1 ukázalo, že senioři žijících doma získali v průměru 8,29 bodů a můžeme jejich znalosti pomocí bodovacího systému zařadit do nadprůměrných. Senioři žijící v domovech seniorů získali v průměru 5,92 bodů, čímž se řadí k průměrným výsledkům. Ze zjištěných údajů můžeme konstatovat, že senioři žijící doma byli ve výzkumném šetření úspěšnější.

	Mladší senioři	Starší senioři
12 bodů	0	0
11 bodů	0	0
10 bodů	0	3
9 bodů	1	0
8 bodů	8	2
7 bodů	1	7
6 bodů	4	7
5 bodů	0	2
4 body	0	4
3 body	2	9
2 body	1	3
1 bod	0	1
0 bodů	0	0
Celkem	112	197
Průměr	6,59	5,63

Tabulka 2. Bodové hodnocení podle věku (vlastní zpracování)

Tabulka 2. zkoumá, zda věk seniorů ovlivňuje jejich znalosti. V dotazníku měli senioři označit, zda patří do skupiny mladších či starších seniorů. Mladších seniorů se dotazníkového šetření zúčastnilo dohromady 17 a starších seniorů bylo 35. Z tabulky 2 můžeme vidět, že ačkoli je počet dosažených bodů u obou skupin rozdílný, v průměru se rozdíly ztrácí a obě

skupiny můžeme dle výsledků zařadit pomocí bodovacího systému do znalostí průměrných. Můžeme tak konstatovat, že věk seniorů výrazně neovlivňuje jejich znalosti.

Z dotazníkového šetření můžeme také odpovědět na jednotlivé specifické otázky. U otázky: Myslíte si, že je v současné době dostatečně objasňována ochrana obyvatelstva pro případ vzniku mimořádné události? Zjistila jsem, že tuhle otázku vnímají obě skupiny seniorů zcela jinak. Většina seniorů žijících v domovech pro seniory si myslí, že je v současné době dostatečně objasňovaná ochrana obyvatelstva pro vznik mimořádné události. Myslím si, že je to dáno především tím, že tito senioři mají pocit, že se téma ochrany obyvatelstva dostatečně zmiňuje v novinách, rádiích či v televizích, nebo mezi jejich rodinnými příslušníky, a to hlavně proto, že s tímto tématem a mimořádnými událostmi do kontaktu moc nepřicházejí. Ovšem téma ochrany obyvatelstva je velice rozsáhlé a senioři žijících v domovech seniorů nemají moc důvodů k tomu znát jej do detailu. Vše, co se jich jakýmkoli způsobem týká a neví si s tím rady, řeší pomocí tlačítka umístěného blízko postele přes zdravotní sestry či sociální pracovnice. Na druhou stranu jsou tu senioři žijící doma, kteří si myslí, že v současné době není ochrana obyvatelstva pro vznik mimořádné události dostatečně objasňována. Myslím si, že tahle odpověď je výsledkem toho, že senioři žijící doma se s tématem ochrany obyvatelstva setkávají častěji a téměř dennodenně mohou čelit mimořádným událostem. Na základě toho pak zjišťují, že třeba neví, co mají dělat, jak se zachovat a jak na danou situaci reagovat.

Druhá specifická otázka zněla: Máte možnost získat informace o postupu Vás samotných při mimořádných událostech? Zde převládala u obou skupin seniorů odpověď ne. Myslím si, že je to především tím, že senioři nevědí, kde by takové informace mohli získat. Také zastávám názor, že senioři žijící v domovech pro seniory, či členové klubu seniorů jsou daleko více informovaní o jejich postupu při mimořádných událostech. To především díky tomu, že tito senioři se účastní přednášek od institucí jako jsou HZS, PČR apod., kteří do domovů pro seniory a do klubů seniorů jezdí. Druhá skupina seniorů, senioři žijící doma, nemají potřebu chodit na přednášky, i když jsou přednášky organizované obcemi, dále se konají přednášky v klubech seniorů, o které ti senioři, kteří nejsou členové klubů, také přichází. Dalším faktem je, že instituce podílející se na preventivně výchovné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva řeší toto téma přes internet a sociální sítě. Problém je v tom, že tyto starší generace nemají doma ani počítač. Senioři, kteří odpověděli na otázku ano, většinou udávali, že informace týkající se jejich postupu při mimořádných událostech mohou získat na internetu, na obecním úřadě v místě bydliště, v televizi či na linkách tísňového

volání. Většina seniorů žijících v domovech seniorů uvedla jako zdroj těchto informací přímo domov seniorů a pana ředitele či zdravotní sestřičky.

Poslední, třetí specifická otázka byla: Jste si jistí, že byste uměli poskytnout správnou první pomoc? Zde byla u obou skupin nejvíce označovaná odpověď, že první pomoc by uměli poskytnout, ale záleželo by dle druhu poranění a místa, kde se to stalo. Několik seniorů označilo odpověď, že by měli strach, že by stav postiženého ještě zhoršili. Doufám, že tito seniori znají čísla tísňového volání a na základě rad z operačního střediska by postiženému byli schopni pomoci.

Čísla tísňového volání dělala v dotazníkovém šetření problém převážně seniorům žijícím v domovech pro seniory. I přesto, většina z nich uvedla alespoň jedno číslo tísňového volání, a tudíž by byli schopní při mimořádné události zavolat pomoc. Bylo by dobré, znát všechna čísla tísňového volání, protože ačkoli by jim operační střediska vždy pomohla, bývají operační střediska telefonáty od seniorů velmi přetížena. Zde bych navrhovala jako řešení, umístění čísel tísňového volání k mobilním telefonům, na ledničku, zkrátka tam, kde na ně uvidí.

6.1 Navrhovaná prevence

Vzhledem k výsledkům dotazníkového šetření, díky kterým můžeme znalosti seniorů radit k průměrným si myslím, že preventivně výchovná činnost formou besed a přednášek pořádaná složkami IZS plní z větší části svou funkci. Vzhledem k tomu, že většina seniorů žijících v domovech pro seniory měla nedostatečné znalosti týkajících se linek tísňového volání, navrhovala bych jako prevenci opakování čísel v rámci konání každého posezení seniorů. Další prevencí v domovech pro seniory by byly vhodné televizní pořady s toutle tematikou, které by mohly být promítány v rámci vnitřní sítě.

Na území České republiky se již nachází prevence v podobě tištěných pomůcek. Tyto tištěné pomůcky, které jsou dělané jako kalendáře, magnetky na ledničky či letáčky jsou velice vhodné, avšak mnoho seniorů je nevlastní. Navrhovala bych proto, aby se tyto materiály dostávaly k seniorům jak žijícím v domovech pro seniory, tak i seniorům žijícím doma, a to přes pošty, obecní úřady a také přes složky IZS na přednáškách.

Pro seniory žijících na vesnicích či v menších městech bych navrhovala více přednášek přes obecní úřady, zde by mohli přednášet členové sborů dobrovolných hasičů, nebo přímo pracovníci na obci.

7 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit prostřednictvím anonymního dotazníkového šetření, jak jsou na tom senioři se znalostmi v oblasti ochrany obyvatelstva a na základě výsledků navrhnout vhodnou prevenci pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva. Výzkumné šetření ukázalo, že znalosti seniorů můžeme hodnotit jako průměrné. Výsledky z výzkumného šetření nedopadly v některých oblastech špatně, avšak některé oblasti jsou pro seniory poměrně problémové a mělo by se na nich pracovat. Nejvíce problémovou oblastí jsou telefonní čísla na linky tísňového volání, kde bych navrhla jako řešení dát tyto čísla seniorům do viditelného prostoru tzv. „na oči“, k mobilním telefonům, na ledničku či toaletu. V domovech pro seniory bych navrhovala opakování tísňových čísel na různých akcích, které pro ně zaměstnanci chystají, např. kavárničky, procvičování paměti, atd.. Dále z výzkumného šetření vyplynulo, že znalosti seniorů žijících doma můžeme řadit ke znalostem nadprůměrným.

Jedním z dílčích cílů bylo zjistit, zda věk ovlivňuje znalosti seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva. Na základě zjištěných výsledků můžeme konstatovat, že věk seniorů jejich znalosti zásadně neovlivňuje.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, zda mají senioři možnost získat materiály v oblasti ochrany obyvatelstva. Zde většina seniorů odpověděla, že nemá možnost získat tyto materiály. Senioři odpovídající na otázku ano, uváděli jako zdroje těchto materiálů domovy seniorů, obecní úřady, televizi či internet.

V poslední řadě bylo dílčím cílem zjistit, zda je podle seniorů v současné době dostatečně objasňovaný pojem ochrany obyvatelstva. Zde odpovědělo 71% seniorů žijících v domovech pro seniory, že si myslí, že pojem ochrany obyvatelstva je v současné době dostatečně objasňovaný. Senioři žijící doma odpovídali z 52% na tuhle otázku negativně.

Souhrn poznatků jsem zaměřila na základní právní předpisy, úkoly ochrany obyvatelstva, integrovaný záchranný systém, mimořádné události a linky tísňového volání. Dále jsem se věnovala pojmem jako je stáří, stárnutí a senior. Shrnula jsem také vztah seniorů a ochrany obyvatelstva a preventivně výchovnou činnost pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva.

8 Souhrn

Tato práce se zabývá problematikou připravenosti seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva. Protože v současné době se dožívají senioři stále vyššího věku a zároveň klesá porodnost, je důležité se touthle problematikou zabývat.

Cílem této práce bylo zjistit rozsah znalostí seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva a na základě výsledků navrhnout prevenci, které by seniorům jejich znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva zlepšilo.

V první části mé bakalářské práce jsou popsány právní předpisy a integrovaný záchranný systém. Dále jsou charakterizovány úkoly ochrany obyvatelstva, mimořádné události a linky tísňového volání. Také jsem se věnovala pojmům jako je stáří, stárnutí a senior. Shrnula jsem také vztah seniorů a ochrany obyvatelstva a preventivně výchovnou činnost pro seniory v oblasti ochrany obyvatelstva.

Ve druhé části bakalářské práce se zaměřuji na dotazníkové šetření. Pomocí dotazníků jsem zjišťovala znalosti seniorů v oblasti ochrany obyvatelstva. Seniory jsem měla rozdělené do dvou skupin, které jsem srovnávala. Kladla jsem otázky zaměřující se na problematiku znalostí v oblasti ochrany obyvatelstva, linky tísňového volání a názory seniorů na současný stav ochrany obyvatelstva a jejich dostupnost k materiálům týkající se této problematiky. Na závěr této části jsem navrhla prevenci, která by mohla pomoci zlepšit či upevnit jejich znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva.

Práce byla zpracovaná tak, aby čtenáři přinesla vhled do problematiky ochrany obyvatelstva a seznámila jej s provedeným výzkumným šetřením, jeho cíli, metodikou a v neposlední řadě s výsledky celého výzkumu.

9 Summary

This thesis deals with the issue of the preparedness of seniors in the area of population protection. Because nowadays seniors are living to an increasingly older age, and at the same time the birth rate is decreasing, it's important to address this issue.

The aim of this thesis was to ascertain the extent of seniors' knowledge in the area of population protection, and to propose prevention, on the basis of the results, which would improve seniors' knowledge in the area of population protection.

The first part of my bachelor thesis describes the legal regulations and the integrated rescue system. It then characterises population protection tasks, extraordinary events and emergency telephone numbers. I dealt with concepts such as old age, ageing and seniors. I also summarised seniors' relationship with population protection, and preventive-educational activity for seniors in the area of population protection.

In the second part of my bachelor thesis, I focus on a questionnaire survey. I used questionnaires to ascertain seniors' knowledge in the area of population protection. I divided seniors into two groups, which then I compared. I posed questions focusing on the issue of knowledge in the area of population protection, emergency telephone numbers, and seniors' opinions regarding the current population protection situation and their access to materials relating to this issue. In the conclusion of this part, I proposed prevention which could help improve or strengthen their knowledge in the area of population protection.

The thesis was prepared so as to give the reader an insight into the issue of population protection, and familiarise them with the performed research, its objectives and methodology.

10 Referenční seznam

- Česká republika. (1998). Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Retrieved: 9. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3146>
- Česká republika. (2000). Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Retrieved: 9. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>
- Česká republika. (2000). Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). Retrieved: 9. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>
- Česká republika. (2000). Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. Retrieved: 9. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>
- Česká republika. (2010). Zákon č. 430/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Retrieved: 9. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=21411>
- Doležel, M., Kyselák, J., Míka, O. J. & Novák, J. (2014). *Základy ochrany obyvatelstva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Fiala, M. & Vilášek, J. (2010). *Výbrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- Hylák, Č. & Pivovarník, J. (2016). *Individuální a kolektivní ochrana obyvatelstva ČR*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR.
- Kavan, Š. (2011). *Ochrana obyvatelstva I*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií.
- Kratochvílová, D. (2005). *Ochrana obyvatelstva*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství.
- Linhart, P. (2006). *Některé otázky ochrany obyvatelstva* (1st ed.). České Budějovice: Jihočeská univerzita.
- Linhart, P. (2003). *Ochrana člověka za mimořádných událostí: Pro střední školy* (1st ed.). Praha: Nakladatelství učebnic Fortuna.

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. (2013). *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha.

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. (2020). *Statistická ročenka 2019*. Praha.

Navrátil, L. (2006). *Ochrana obyvatelstva* (1st ed.). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Richter, R. (2018). *Slovník pojmů krizového řízení*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR.

Ředitelství HZS ČR, (2009). *Integrovaný záchranný systém*. Retrieved: 11.3. 2020 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>

Ředitelství HZS ČR, (2017). *Varování obyvatelstva v České republice*. Retrieved: 11. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/varovani-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

Ředitelství HZS ČR, (2015). *Evakuace obyvatelstva*. Retrieved: 11. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/evakuace-obyvatelstva.aspx>

Ředitelství HZS ČR, (2009). *Tisňová volání v České republice*. Retrieved: 11. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/tisnova-volani-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>

Ředitelství HZS ČR, (2019). *Jednotky požární ochrany*. Retrieved: 11. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Ředitelství HZS ČR, (2019). *Činnosti pro seniory*. Retrieved: 11. 3. 2020 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/cinnosti-pro-seniory.aspx>

Špatenková, N. (2013). *Gerontagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Špatenková, N. & Smékalová, L. (2015). *Edukace seniorů: Geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada Publishing, a. s.